

Fransız Parlamentosunda Kabul Edilen
'Soykırımı İnkâr Suçuna Dair Yasa' Vesilesiyle

Ermeni Sorunu
Hakkında Söylenmeyenler

NİSAN 2012 / İSTANBUL

Yurtiçinden gelen talepler, bedeli herhangi bir yolla yayınevine ulaştırıldığı takdirde perakende satış fiyatı üzeriden (nakliye posta masrafı alınmadan) adrese ulaştırılır. Toplu taleplerde (10 adetten itibaren) %30 indirim uygulanır.

Cezaevlerinden gelen talepler bedelsiz karşılanır. Yurtdışından gelen talepler, kitabın bedelinin üzerine nakliye/posta masraflarına ek olarak cezaevine gönderilecek bir kitap bedeli eklendiği takdirde karşılanır. Yurtdışı toplu taleplerde indirim uygulanmaz.

Hiçbir hakkı mahfuz değildir. Bu yayında yer alan görüşler ister kaynak gösterilerek ister gösterilmeyerek bu fikirleri benimseyenler tarafından çoğaltılabilir ve her şekil altında kullanılabilir.

İÇİNDEKİLER

Soykırımın İnkârını Suç Sayma Yasası 1

Osmanlı ile TC Arasında Kopuş Değil, Süreklilik Var.....9

Soykırım Kavramı Emperyalistlerin İcat Ettiği Bir Terimdir.....14

Soykırım diye Vurgulanan Katliam 1915'teki Uygulamalara Mahsus Değil.....19

Taşnak Oportünistlerinin Meşum Serüveni.....27

Ermenilerin Kendi Kaderini Tayin Hakkının Önü Kesilirken Başka Ne Oldu?.....35

Bugün Öne Çıkarılması Gereken Ne?.....41

NİSAN 2012 / İSTANBUL

KöZ YAYINLARI
YÖNETİM YERİ,YAZIŞMA ADRESİ ve İSTEME ADRESİ

Adres: Rasimpaşa Mahallesi, Süleyman Bey Sokak No: 6/1 Kadıköy İstanbul

Telefon: (0216) 700 19 98

E-Mail: kozonline@gmail.com

Web Adresi: www.kozonline.org

BASILDIĞI YER:

Adres: Özdemir Matbaası Matbaa Adresi: Davutpaşa Caddesi Güven Sanayi Sitesi C Blok No:242 Topkapı-İstanbul

Telefon: (0212) 577 54 92

Soykırımın İnkârını Suç Sayma Yasası

Fransız Ulusal Meclisi, daha önce 2001 yılında, Ermenilere 1915'te soykırım yapıldığını resmen kabul ettikten sonra; 2012 yılı başlarken genel olarak soykırımı inkâr edenlerin suç işlemiş kabul edilmesini öngören bir yasayı onayladı.

Fransa resmen iki jenosidi tanıyor. Bunlardan biri malum; Nazilerin Yahudilere uyguladığı soykırım, diğeri de 2001'den beri resmîleşmiş olan Ermenilere yönelik 1915'teki soykırım. Yahudi soykırımının inkâr edilmesini suç sayan yasa çoktandır yürürlükte olduğu için, bu yeni yasada somut olarak Ermenilerden bahsedilmese de, yasanın ne anlama geldiği konusunda kimse tereddüt etmiyor.

Ama bu konunun adetten olduğu üzere, Ermeni soykırımının yıl dönümü kabul edilen Nisan ayına doğru değil de, rastgele gibi görünen bir zaman diliminde gündeme gelmiş olmasını kimse irdeleme ihtiyacını duymadı.

Aslında buna benzer tasarılar 2002, 2004 ve 2005'te de gündeme gelmiş olduğu halde, meclisten geçmemişti.

Bu sefer 50 civarında milletvekilinin hazır bulunduğu bir oturumda 30 küsur üyenin kabul oyu ile ulusal mecliste kabul edildi ve Senato'ya havale edildi. Senato'daki, bütün senatörlerin yine hazır bulunmadığı tartışmaların ardından, bazıları vekâletle kullanılan oylar olmak üzere, 86 ret oyuna karşı 127 oyla kabul edildi.

Başkan Sarkozy tarafından onaylanan yasa, Türkiye'deki Anayasa Mahkemesi'ne muadil bir kurum olan Devlet Şurası tarafından yürütmesi durdurulmadığı takdirde, yürürlükte olmaya devam edecekti. Ancak çoğunluğu iktidar partisinden olmak üzere yeterli sayının üzerinde senatörün imzalarıyla yasa Devlet Şurası'nın önüne getirildi ve burada inceleneceği süreç boyunca perde arkası pazarlıkların konusu oldu. Nihayetinde yasa tasarısı Anayasa Mahkemesi tarafından "ifade özgürlüğüne aykırı" bulunarak iptal edildi. Ancak Sarkozy'nin hemen yeni bir yasa hazırlanması girişiminde bulunmasına bakılırsa ne bu yasa tasarısı ne de tasarı hakkındaki pazarlıklar bitecek.

Daha önce başka vesilelerle olduğu gibi, bu gelişme, her aşamasında Türkiye'deki resmi yahut gayrı resmi milliyetçi, şoven çevrelerin hop oturup hop kalkmasına, TV kanallarının reyting rekorları peşine düşmesine vesile oldu. Tasarının yasalaşması ile birlikte ise, AKP hükümeti "bu yasa bizim bakımımızdan yok hükmündedir" incisini yumurtladı. Oysa zaten Türkiye'de değil, Fransa'da yürürlükte olacak olan bir yasa söz konusuydu. Bu tür içi boş ve anlamsız çıkışlar üzerinde durmaya gerek yok.

Muhtemelen önümüzdeki süreçte, hükümetin uygulayacağını ilan ettiği, Fransa'ya yönelik yaptırımların somutlanması takip edilecek.

Öte yandan, bu tartışmanın seyri ve sonucu ne olursa olsun, bir tarihsel döneme ışık tutulması için bir vesile doğduğu da açık. Bir süredir basında ve medyada tanınmış, tanınmamış tarih uzmanları, yazarlar, politikacılar boy göstermeye ve incilerini dökmeye başladılar. Bu meyanda yıllar boyu sansür altında tutulmuş bu konu gün ışığına çıkmakta. Bugüne kadar genel kamuoyu tarafından az bilinen yahut hiç bilinmeyen kimi yönleri de parça parça ortaya dökülüp, genel bir hayreti şayan olmakta.

Lakin fildişinden bir süs eşyası fil hakkında yahut bir inci kolye istiridye hakkında ne kadar bilgi sahibi olmaya yetiyorsa, ortaya dökülen bu tür inciler de Ermeni sorunu hakkında bilgi sahibi olmaya o kadar yeter.

Ermeni konusunun siyasal gündemin birinci maddesi olmaktan çıkmaya başlamasıyla birlikte, Erdoğan'ın Dersim konusunu yeniden kaşımaya başlamasıyla, bu konuda da benzer incilerin ortaya saçılacağını beklemek gerek. Bunu hazırlıklı olmak için bir işaret olarak görmek gerekir.

Ne var ki, bu gelişmeler karşısında solun tamamı yine görece suskun kalmakta. Kimileri bu vesileyle hükümetin ve devletin yıpranmasını umuyor. Bu yıpranmadan dolaysız biçimde kendileri için elverişli bir 'kriz ortamı' doğabileceğini sanarak susuyor. Kimileri ise, bir provokasyona neden olup tecrit olmamak için susmakta. Sesleri duyulanlara gelince, onlar da burjuvazinin rakip kesimlerinin bu konu hakkındaki görüşlerini kendi soslarıyla yankılamanın ötesine geçemiyor.

Siyasi gerçekleri açıklama gibi bir misyonu da olan komünistlerin bu fırsattan istifade ederek Ermeni sorunu ve 'Ermeni soykırımı' hakkındaki siyasi gerçeklere ışık tutma ödevi var. Bu vesileyle soykırım kavramından başlamak üzere, çok daha farklı yönlere kadar uzanan siyasi gerçeklere açıklık getirme gereği ve fırsatı var.

Bu siyasi gerçeklerin arasında burjuva demokrasisi maskesi altında gizlenen burjuva diktatörlüğünün mahiyeti var. Parlamenter demokrasinin aldatıcı karakteri var. Emperyalist paylaşım savaşlarının galipleri tarafından dayatılan sözüm ona demokratik ölçü ve kuralların ikiyüzlü ve demagojik karakteri var. Emperyalizm olgusu kadar, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı konusu

var. Türkiye Cumhuriyeti ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki süreklilik ve bağlantı var. Hem Ermeni ulusal sorununun çözümünün önünün kesilmesi, hem de bu sorunu öne çıkartarak üstü örtülmek istenen Kürdistan sorunu hakkındaki gerçekler var.

Nihayet komünist geleneği savunma iddiasında olanların bütün bu konular hakkındaki zaaf ve kusurları hakkındaki gerçekler de var.

Bu itibarla KöZ'ün bu konulara ışık tutup, bu tür tartışmalara olumlu yahut olumsuz yönden yaklaşanların el birliği ile üstünü örtmek istediği önemli siyasi gerçeklere ışık tutmak gibi bir ödevi var.

Sorun Fransızlarla Türkler Arasında Değil

Her konuda ileri geri fikir yürüten siyasi yahut akademik kişiliklerden hiçbirinin ağzına bile almadığı bir konuyla başlamakta yarar var. Söz konusu hararetli tartışmaları bu kez tetikleyen doğrudan doğruya Ermeni sorununun ta kendisi değildir.

Seçimlere yaklaşırken elverişsiz bir konumda bulunan Fransız Cumhurbaşkanı Sarkozy'nin bir parlamenter manevrasıyla tetiklenen bir tartışma söz konusudur.

Bunu fırsat bilen AKP'nin, Türkiye'nin Fransa ile ilişkilerini gevşetmek üzere olayı kızıştırma yönündeki gayretleri söz konusudur.

Bu yasa hakkında fikir belirtenler Fransız meclisinde sadece 30 küsur vekilin oyuyla geçen yasa hakkında konuşurken 'Fransa veya Fransızlar' diye konuşmakta beis görmemektedir. Oysa bırakalım Fransızların ezici çoğunluğunu, Ulusal Meclis üyelerinin çoğunluğunun dahi bu konu hakkında en ufak bir fikri yoktur. Bu konuda fikir sahibi olmaları için bir imkân sunup, yol gösterme ihtiyacı hisseden de yoktur.

Zira Fransız ulusal meclisinin ve senatosunun Fransız milleti adına yasama yapma ve yürütmeyi denetleme ödevini yerine getirdiği ve bu anlamda Fransız milletini temsil ettiği fikri hâkim. Burjuva diktatörlüğünün parlamenter biçimini biricik demokrasi olarak kabul edenler açısından bu özdeşlik tartışma konusu değil. Keza aynı biçimde öteki tarafın da 'Türkler' olarak tarif edilip, öyle kabul edilmesinin nedeni de aynıdır.

Oysa parlamenter burjuva diktatörlüğünün hikmetlerine körü körüne inanmış olmadıktan sonra, böyle bir özdeşlik kurmaya imkân yoktur. Bununla birlikte konu hakkında olumlu yahut olumsuz görüş belirtenler bir parlamento çoğunluğunun bir halkın tümünü gerçekten temsil edip edemeyeceği konusunu sorgulamaktan uzak durmaktadır.

Soldan gelen eleştiri veya mütalaalar da asla bu konuyu deşmeye yönelik değil. Bunların sonuçta taraflardan birinin yahut diğerinin terkisine katılmasının nedenlerinden biri de bu olsa gerektir. Zira 'prolertaryanın ulusun ta kendisi

haline gelmesi' hedefini ilk kez ilan eden Komünist Manifesto'yu bir edebi eser gibi görmek revaçtadır. Manifesto'yu bir siyasi program referansı olarak görmek çoktan beri adetten değildir.

Ermenilerle Türkler Arasında bir Sorun Yok

Bu nedenle söz konusu sorun ve bunun etrafındaki tartışmalarda 'Ermeniler' ve 'Türkler' kavramları benzer bir biçimde kullanılıyor ve kimsenin itirazıyla karşılaşmıyor.

Bir taraf "Türkler Ermenileri katletti" diye sorunu anlatıyor. Karşıt kamptakiler de "ama Ermeniler de Türkleri (ya da onlarla özdeş tutulan Müslümanları) katletti" diye mazeret bulmaya çalışıyor. Veyahut "Ermenilerin savaşta düşmanla iş birliği yaptığından" söz edenler oluyor. Bazan da, benzer biçimde, 'Kürtler' de aynı tartışmaların konusu haline gelebiliyor.

Oysa o çerçevede Türkler deyince anlaşılan ve anlaşılması gereken tartışmasız biçimde Osmanlı İmparatorluğu gericiliğidir. Ermeniler ise aynı biçimde bir çuvala koyarak ifade edilebilecek bir bütünlük oluşturmazlar. Zira Ermenistan diye bir devlet ya da tüm Ermenileri ifade eden bir ulusal kurtuluş hareketi bile mevcut değildir. Bu itibarla olayları anlatırken 'Ermeniler', 'Türkler' veya 'Kürtler' kavramlarıyla anlatmak yerinde değildir.

Böyle bir tutum soruna burjuva devlet anlayışı ve sonuçta ırkçılıkla buluşan burjuva milliyetçiliği çerçevesinde yaklaşan sakatlanmış bir yaklaşım olur.

Ermeniler, Türkler veya Kürtler, söylemin içine olsa olsa bir topluluğu tarif etmek için kullanılan sosyolojik ve içi siyaseten boş bir kavram olarak girebilir.

Aynı nedenle tartışmaya güya iki zıt kutuptan biri ya da diğeri tarafından yaklaşmıyormuş gibi yapma kurnazlığıyla katılanların tutumu da yanlış ve ikiyüzlüdür. Zira bu gibiler de "iki tarafın da karşılıklı hataları olmuştur her iki taraf da kendi payına düşen özrü bildirsin ve sulh olsunlar" demektedir.

Meseleyi 'Ermenilerle Türkler arasında bir mesele' olarak ele almanın kaçınılmaz sonuçlarından biri budur.

Bu sorundaki taraflardan biri Osmanlı İmparatorluğu'dur. Sadece 1915'te değil, 1894-1896'dan itibaren Ermenilere dönük bir etnik temizlik ve katliam hareketi bizzat Osmanlı Devleti ve onun baskı aygıtları tarafından emirle, organize ve sistematik biçimde uygulanmıştır. Dolayısıyla bu uygulamalar çerçevesinde bir tarafta bir toplum veya halk değil, ilhakçı, gerici bir devletin baskı politikaları vardır. Hangi bahanenin arkasına saklanırsa saklansın, bu politikalar gayrı meşru ve gericidir.

Öteki tarafta ise bir ezilen ulusun (bu ister Ermeni halkı ister Kürt halkı olsun) maruz kaldığı baskı ve katliamlar; bunlar karşısında ne biçimde ve hangi yol ve yöntemlerle yapılırsa yapılsın, meşru olan direniş ve tepkileri vardır.

Soruna burjuva gözlüklerinden bakanlar bunlar arasında 'milliyetçilik' ortak paydasında tarif edilen bir tür özdeşlik kurabilir. Ama milliyetçilik söz konusu ise, leninizmin mirasçısı komünistler daima ezen ulus ve ezilen ulus milliyetçiliği arasında ayrım yapmak zorundadır. Komünistler, kayıtsız şartsız ezen ulus milliyetçiliğinin karşısında yer almakla yükümlüdür.

AKP'nin Kısasa Kısas Tutumu İki Yüzlü ve Koftur

Ermeni soykırımını inkâr etmenin suç sayılmasına kapı açacak olan yasa taslağının Fransa ulusal meclisinde gündeme gelmesi üzerine AKP hükümeti ve şakşakçıları hemen bir şantaj politikasına sarıldı. Aslında gitgide anlaşılmakta olduğu gibi, bu tartışmanın alevlenmesinin asıl nedeni, bu çerçeve gerilimi tırmandırıp, sonuçlarına vardırma isteği ve gayretidir.

Bu bağlamdaki birinci şantaj konusu "eğer Fransa Ermeni sorununu kurcalarsa biz de Fransa'nın yaptığı mezalimleri teşhir ederiz" anlamına gelen sözde tehditkâr tavırda ifade buldu. Böylece TC temsilcileri ve yaltakçıları "Eğer Fransa Ermeni meselesini kurcalarsa, biz de Fransız devletinin sömürgelerde yaptıklarını ortaya dökeriz; bundan Fransa zararlı çıkar" anlamında tehditler savurmaya başladılar. Devletin tarihçileri veya bu durumu fırsat bilerek ne kadar 'anti-emperyalist' olduklarını göstermek için arzı endam eden kimi tarihçi veya yazarlar da, güya Fransa'yı teşhir ediyormuş edasıyla, TV ekranlarında ve gazete sayfalarında peyda oldular.

Ama bu suretle yaptıkları, daha ziyade, Fransa'ya karşı hükümete destek çıkarak şoven tutumlarını bir kez daha tescil ettirmekten ibaretti. Bu tür tarihsel gerçekleri ifşa etme gösterişleri, her ne kadar bilimsel edalarla ve argümanlarla süslenseler de, tarihe sadakatten çok hükümete sadakat ifadesidirler. Fransız emperyalizminin hiç de sır olmayan katliam ve mezalimleri, 'Ermeni sorunu' gündeme geldiğinde şantaj malzemesi yapılarak burjuva politikasına alet edilecek süsleme malzemeleri değildir.

Elbette Fransız emperyalizminin suç karnesi yüklüdür ve bu kimse için, hiçbir zaman diliminde sır olmasa gerektir. Fakat bunu başka benzer suçların örtbas edilmesi için şantaj malzemesi olarak kullanmak, daha hafif bir suç değildir.

Bu suçların gerçekten bilincinde olanlar, herhangi bir bahaneyi beklemeden bu gerçekleri açıkça ve fütursuzca ortaya koyar. Bu konuları belli bir somut durumda ve belli bir amaç doğrultusunda Fransız emperyalizmini teşhir etmek üzere gündeme getirmek ise, ciddiyet ve samimiyet eksikliğine delalet eder.

Bu tür bilgileri Fransız emperyalizmi ile TC'nin ilişkilerini bulandırmamak için saklı tutup, Fransız meclisinde 'Ermeni meselesi' yahut bir başka bahane gündeme gelince ortaya dökmek, bu politikaların asli failleri ile suç ortaklığı etmekle aynı anlama gelir. Bu tür tutumlar, nasıl bir görüntü arz ederlerse etsinler, hak ettikleri muameleyi görmelidir.

Kaldı ki, bu şantajı dile getirenlerin afra tafrasına rağmen, Türkiye'nin bu konuda derinlemesine bir açıklama yapması da mümkün değildir. Zira güya Fransa'yı teşhir edeyim derken Türkiye'nin bu bağlamdaki suçlara daima ortak olduğunu gizlemek çok zordur. Kuruluşundan itibaren TC, Fransız emperyalizminin sömürgelerindeki mezalimi konusunda sadece suskun bir tutum benimsemekle kalmamıştır. Aksine, özellikle Cezayir Ulusal Kurtuluş Savaşı döneminde en çarpıcı bir biçimde görüldüğü gibi, sömürgelerdeki ulusal başkaldırıların bastırılması konusunda daima Fransız emperyalizminin yanında yer almıştır. Bu nedenledir ki, söz konusu sömürgelerde TC'yi hayırla yâd eden yok gibidir.

Bu yüzden, TC'nin Fransa'yı bu konularda teşhir etme şantajı, aynı zamanda kendi kendini ihbar etme anlamına gelen kof bir tehditten öte gidemez.

Sarkozy'nin Ermeni Oylarının Peşinde Olduğu ve Türkiye'nin Ekonomik Boykot Tehdidi Boş Laftır

TC'nin Fransa'ya yönelik ikinci şantajı ise, ekonomik boykot çerçevesine giren bir tehdidi ifade etmektedir.

"Eğer bu yasa geçerse, biz de Airbus siparişlerini gözden geçirip Boeinglere bakarız. Nükleer projeleri gözden geçiririz. Fransız mallarına ambargo koyarız" vb. söylemlerle dile getirilen bu ikinci şantaj da fazla bir etkisi olabilecek bir şantaj değildir. Birini, boşanmakta olduğu eşini rehin alarak tehdit etmeye benzemektedir.

Zaten, aslına bakılırsa, Fransa'nın bu günlerde bu sorunu gündemine alması, Fransız emperyalistlerinin Ermeni konusundaki hassasiyetlerinden veya seçimlerde Ermeni oylarına göz dikme zarureti hissetmelerinden ötürü değildir. Türkiye'nin zaten Fransa ile bu alandaki ilişkilerini giderek azaltıp, rakiplerine yönelmekte oluşuyla daha çok ilintilidir.

Bu tartışmalar sırasında sık sık öne sürülen, Fransa'daki Ermeni diasporasının oylarıyla ilgili seçim kurnazlıklarına da değinmeli. Türkiye medya kurumlarında sık sık Sarkozy'nin yaklaşan seçimlerde Ermeni kökenli seçmenlerin oyunu almak için bu manevraya başvurduğunu döne döne anlatanların haddi hesabı yoktur. Ama bu etken son derece küçük ve kısmi bir rol oynar. Hatta bu sayede elde edilecek bir itibarın sadece Sarkozy'ye ait olacağı ve bu oyların sadece onun partisine gideceği de doğru değildir.

Doğrusu Fransa'da önemli sayılabilecek bir Ermeni topluluğu olsa bile, bu topluluk daha ziyade Marsilya'nın merkezinde olduğu bir bölgede yoğunlaşmış yerel bir seçmen grubunu temsil eder. Zaten bu nedenle, söz konusu yasa tasarısı bu bölgenin bir milletvekili tarafından sunulmuştur.

Millet Meclisi'nde esasen bu bölgenin milletvekillerinin oluşturduğu son derece sınırlı bir milletvekili topluluğu tarafından tartışılıp oylanmıştır. Türkiye'den bakıldığında zannedilebilecek olanın aksine, bu konu Fransız medyasında

Türkiye'dekinin onda biri kadar bir ilgi bile görmüş değildir.

Söz konusu seçim bölgesinin Fransa siyaset sahnesindeki ağırlığı ile az çok orantılı bir yer almıştır.

Öte yandan diyelim ki, her şeye rağmen Sarkozy ve partisi bu suretle Ermeni oylarına göz dikmiş olsun; bu da tutarlı bir izahat olamaz. Zira söz konusu tasarının oylanmasında hiçbir parti farklı bir tutum göstermiş değildir. Bu bakımdan, bu yasanın kabulü ile elde edilebilecek bir avantaj söz konusu olsa bile, bu avantaj bütün burjuva partileri arasında üç aşağı beş yukarı paylaşılacaktır.

Sarkozy'nin bu konudan kendi şahsi siyasal çıkarları için yararlanmak istediği az çok doğrudur. Ama Fransız sermayesinin çıkarlarının bu manevra yüzünden büsbütün zedelenmesi olasılığı belirdikçe, bu manevra giderek bu dar çıkarları da tehdit eden bir unsur haline gelebilir. Bu nedenle Sarkozy'nin rakiplerinin bu konuda nispeten gölgede kalmak istemeleri boşuna değildir. Keza kendi partisi içindeki rakipleri de, onu, zaten iyi yönetemediği kriz koşullarını bir de Türkiye ile çıkar ilişkilerini tehlikeye atarak ağırlaştıracağına işaret ederek sıkıştırmak istemektedir.

İşin doğrusu, Sarkozy'nin tutumunun ardında Ermeni sorunu hakkındaki hassasiyetinin veya Ermeni oylarına muhtaç olmasının belirleyici bir rol oynamadığı az çok bellidir. Asıl izahat başka bir yerde aranmalıdır; orada bulmak daha kolaydır. Türkiye'nin Fransız emperyalizmi ile ilişkileri giderek gevşemekte ve Fransız finans kapitalinin rakipleri giderek ön almaktadır.

Fransa'nın bugün Türkiye'yi Ermeni sorunu ile rahatsız etmesinin ardında, esasen bu gidişin önünü kesme arayışı yatmaktadır. Sarkozy'nin bu konudaki kurnazlığı da, daha önce başka vesilelerle olduğu gibi, beceriksiz bir manevra olarak kalmaya mahkûm görünmektedir.

Bu gibi olgulara biraz daha yakından bakıldığında, esasen söz konusu yasa tasarısının gündeme gelmesi Fransa'nın Türkiye'ye dönük bir nevi şantajına daha fazla benzemektedir. Daha doğrusu söz konusu olan bu konudaki güçler dengesinin zaten değişmiş olduğu gerçeğinden hareket edilirse, gecikmiş bir şantaj yahut bir nevi intikam davranışını ifade etmektedir. Tam bu sırada Roj TV'nin uydu erişiminin yasaklanmasına bakılırsa, belki de bir tür pazarlık arayışının parçası olduğu düşünülebilir. Anayasa Mahkemesi'nin aldığı iptal kararı ise bu pazarlıkların artmasına yol açacaktır.

Bu da çok tuhaf olmasa gerektir. Çünkü bugün bu biçimde gündeme gelmiş olsa da, Ermeni sorunu öteden beri paylaşım kavgalarıyla ilişkilidir. Bilhassa bir başka ve çok daha eski paylaşım kavgasıyla, yani birinci dünya çapındaki emperyalist paylaşım kavgasının sonuçlarıyla ve Osmanlı İmparatorluğu'nun akıbetiyle yakın ilişkisi vardır.

Osmanlı ile TC Arasında Kopuş Değil, Süreklilik Var

Aslında, Ermeni sorunu vesilesiyle asıl bir başka hususun gündeme gelmesi beklenirdi. Ama ne hikmetse hiç kimse soruna bu açıdan yaklaşmakta değildir. Söz konusu olan güya imparatorluğu yıkıp yeni bir çığır açan, hatta kimilerine göre 'burjuva anlamında da olsa bir devrim' ile kurulduğu iddia edilen TC'nin neden Osmanlı İmparatorluğu altında olup bitenlerden doğrudan doğruya sorumlu görüldüğüdür. Asıl soru ise, niçin kimsenin bu sorumluluktan sıyrılmaya yeltenemediği hakkında olsa gerektir.

Resmi tarih TC'nin kuruluşunu tasvir ederken, hilafetin ve saltanatın yıkılmasına, Osmanlı İmparatorluğu'yla birlikte Türkiye'nin orta çağının da sona ermiş olmasına işaret etmektedir. Solda da bu tutumu bir biçimde kabullenmek adettendir. Bu biçimde yaklaşanlar esasen Osmanlı İmparatorluğu ile Türkiye Cumhuriyeti arasında bir süreklilik değil, kopuş olduğunu açık ya da örtük biçimde ifade etme gayreti içindedir.

Zaten tam da bir kopuşa işaret etmek için devrimden söz etme ihtiyacı duyulur; kopuşsuz geçişler için ise, bugün AKP'nin sözde açılımları için söylendiği gibi 'reform' demek adettendir.

Ne tuhaf ki, devrim ve reform arasında güya titizlikle ayrım yapanların, Marksist bir temelden hareket etme iddiası içinde olanların çoğu da benzer bir tutum içindedir. Bu cephede de şu ya da bu biçimde bir devrimden veya bir radikal kopuştan söz etmek adettendir. Bu tutumların kaynağında Komünist Enternasyonal'in Beşinci Kongresinde Manuilsky tarafından sunulan ve oylanarak karar haline getirilen rapor bulunmaktadır. Bu rapor Türkiye'de komünistlerin de dışarıdan desteklemek zorunda olduğu bir burjuva devrimi olduğunu ifade etmektedir.

Böylece alenen Menşevik nitelikteki tutum tescil edilmiştir. İkinci ve dördüncü kongrelerdeki Bolşevik çizgiyi temsil eden kararlar da böylece revize edilmiştir. Bu revizyonist tutumu benimseyip takip edenler yahut kendi revizyonist çizgilerini bu kararla tescil ettirmek isteyenler bu dönemecin ardından giderek artmıştır.

Türkiye'de Osmanlı'dan TC'ye geçişi bir tür burjuva devrimi olarak görenler de Şefik Hüsnü başta olmak üzere, bunlar arasındadır. Bu revizyonist çizginin mirasçısı olmakla övünen TKP'nin bu sözde devrimi bir modernite ve aydınlanma hareketi diye taltif etmesi gayet tabiidir. Ama onun sözde düşman kardeşi

troçkistler de benzer bir izahat getirmektedir. Zaten Troçki'nin o kongrede hazır bulunması ve bu karara ne kongre sırasında ne de sonrasında itiraz etmemiş olması da tesadüf değildir.

Bu tutum Osmanlı İmparatorluğu'ndan TC'ye geçerken bir kopuş olduğunu kabul etmeyi gerektirir. Böyle bir kopuş yoktur. Ermeni sorunu vesileyle ortaya çıkan durum da bunun ifadelerinden sadece bir tanesidir.

Solda İttihat Terakki'nin Abdülhamid'e karşı darbesini ilerici olarak taltif etmek adettendir. Bu gibilerin o ittihatçı geleneğin bir devamı olarak gördükleri kemalist hareketi desteklemesi ve onlar tarafından TC'nin kurulmasını bir devrim olarak tarif etmeleri anlaşılır. Ama aynı nedenle, Osmanlı İmparatorluğu ile TC arasında bir kopuş değil süreklilik olması gerçeği, açıklanması kolay olmayan bir sorun teşkil eder. Buna karşılık, 'Ulu hakan Abdülhamid Han'ın mirasçıları olmakla övünen AKP gibiler açısından bu süreklilik bir sorun teşkil etmez. Aksine onlar bu sürekliliği esas alır ve İttihat Terakki veya kemalizmi bir arıza olarak görme eğilimindedir. Onların bir yandan sözüm ona açılımlar müjdeleyip bir yandan da aynı katliamcı ve etnik temizlikçi uygulamaların sürdürücüsü olması da tesadüf değildir.

Sol liberaller de bunlarla ittihatçılıkla özdeşleştirdikleri Kemalizm karşıtlığı üzerinden buluşmaktadır.

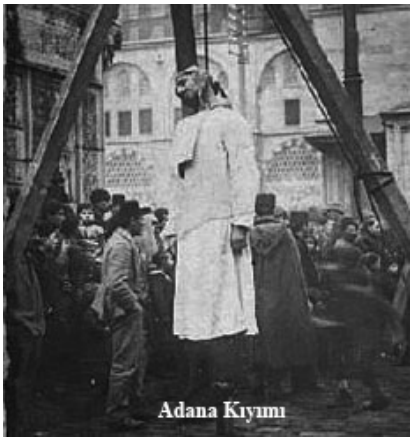
Eğer Osmanlı'dan TC'ye geçerken gerçekten bir kopuş olmuş olsaydı, TC ve onun şovenist avukatlarının Ermeni jenosidi konusunda bin dereden su getirmeye ihtiyaçları olmazdı. "Olanlar padişahlık zamanında ve Osmanlı İmparatorluğu zamanında olmuştur, TC'nin bu konuda herhangi bir sorumluluğu yoktur" demekte bir tereddüt olmaması gerekirdi. Nitekim Rus Devrimi'nin ardından bu anlamda gerçek bir kopuş olmuştur.

Yeni Sovyet Cumhuriyeti aslında dünya savaşının galipleri arasında sayılan Çarlık Rusyası'nın bütün alacak ve borçlarını ret etmekle işe başlamıştı.

Rusya'nın savaş halinde olduğu devletlerle Çarlığın emperyalist ortaklarının pazarlığa oturmasını beklemeden, ayrı ayrı anlaşmalar yapmaya girişmesi de bu tutumun ifadelerinden biriydi.

Bu nedenle savaşın galibi olan Antant devletleri müşkül durumda kalmıştı. Devleti ele geçirip parçalamayı değil, yönetmeyi hayal eden oportünistler de emperyalist savaşta Almanya'ya ve işgal ordularına karşı Rusya'nın savunulmasından yana idi. Savaşın Rusya'nın zaferiyle sonuçlanana kadar sürdürülmesinden yana olan sosyal şovenler de Sovyet hükümetinin bu tutumuna şiddetle karşı çıkmıştı. Ama ne olursa olsun bu radikal kopuş nedeniyle, kimse çarlığın tüm mirasını köklü bir biçimde reddeden SSCB'yi çarlık döneminde yapılan pogromlardan veya başka ulusal mezalimlerden sorumlu tutmayı aklından bile geçirememiştir. Böylece aslında çarlığı yıkmakla kalmayıp, bütün mirasını da

kesin ve kökten reddeden Rus devriminin sözüm ona 'kemalist devrim' denen karşı devrim ile arasındaki farkın parıldadığı bir nokta öne çıkmaktadır.

Adana Kıyımı

Cumhuriyetin kurulmasına varan Kuvayı Milliye hareketi zaten 'otokrasiye savaş ilan ederek' değil, 'hilafet ve saltanata bağlılık' yeminiyle yola çıkmıştı. Misakı Milli sınırları denen sınırlar da, savaşta Osmanlı İmparatorluğu'nun elinde kalan son toprakları ifade etmekteydi. Bunlar Osmanlı Meclisi Mebusanı'nda tayin edilen sınırlardan ibaretti. Sonradan bu sınırlar Rus devriminin ve Brest Litovsk anlaşmasının etkisiyle doğuya doğru genişlemiştir.

Hatay ve Suriye'nin bir kısmı, Musul ve Kerkük de dâhil olmak üzere Kuzey Irak'ın bir kısmı da Fransız ve İngiliz emperyalistleri ile yapılan pazarlıklar sonucunda ve Düyunu Umumiye borçlarının bir kısmından kurtulma karşılığında bu sınırların dışına çıkmıştı.

Her hâlükârda Kuvayı Milliye hareketinin kendini Osmanlı İmparatorluğu'nun bir devamı olarak gördüğünü görmek zor değildir. Kemalistleri İttihatçılarla bir tutma eğilimi revaçtadır. Oysa Kuvayı Milliyeciler kendilerini Osmanlı'dan değil, Almanya ile savaş ittifakı yapan İttihat ve Terakki'den ayırt etmeye özen göstermiştirler. Böylece daima galip devletlere yakın durma arzu ve iradesi içinde olmuştur. Cumhuriyetin ilanı da Kuvayı Milliyecilerin baştan beri cumhuriyetçi olmasından değildir.

Bilhassa Fransız ve İngiliz emperyalistlerinin hilafet makamından ve dolayısıyla ona bağlı olan saltanattan kurtulmak istemeleri ve bunu Kemalistlere dayatmalarıyla ilgilidir. Bu nedenle, Kuvayı Milliye hareketi içindeki (Rauf Orbay, Kazım Karabekir, Fevzi Çakmak vb. başta gelmek üzere) pek çoklarına hilafetin ve saltanatın ilgası bir sürpriz gibi gelmiştir.

Padişaha ve halifeye sadakat yemini ile 23 Nisan 1920'de açılan meclisin kabul ettiği Teşkilatı Esasiye Kanunu'nu cumhuriyetin ilk anayasası olarak kabul etmek adetten olsa da bu tuhaf bir durumdur.

Zira 'egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu'nu ilk maddesinde belirten bu anayasa, meclisin açılışından neredeyse bir yıl sonra 1921 yılının Ocak ayında kabul edilmiştir. İçinde nahiye ve köylerin idaresine kadar ince ayrıntılar barındırmaktadır.

Ama ne hikmetse, devlet başkanından ve rejimin niteliğinden, meclis ile devlet

başkanı arasındaki ilişkiden bahsedilmemektedir.

Cumhuri
Tunceli şakileri imha ediliyor
Kahraman kıtaatımız dün s
bah ileri harekete başlad
Kutuderesinde kanlı bir musademe ol
Sakilerden 32 kişi maktul düştü, mağaralara sakla
haydudlar amansız bir şekilde takib ediliyor
irkiye - Suriye
münasebetleri
üzerinde
Dün Ankaradan gelen Başvekilim
Cemil Mürdümü kabul ederek görüş

Oysa bir anayasa metninden ilk beklenen şeyler arasında bu gelir. Bu itibarla, söz konusu anayasa adı konmamış bir cumhuriyetten çok adı konmamış bir meşruti monarşiyi tasvir etmektedir; bir bakıma bir üçüncü meşrutiyet anayasasıdır.

Daha sonra 1 Kasım 1922'de aynı meclis 'Osmanlı İmparatorluğu'nun son bulduğunu' beyan eden bir kararname kabul etmiştir. Ama bu kararname 'İstanbul'daki şekl-i hükümetin 16 Mart 1920'de tarihe intikal ettiğini' belirterek hükmünü meclisin açılışından önceki bir tarihe göndermiştir. Yani bir bakıma Teşkilatı Esasiye Kanunu'nu düzeltmiştir.

Lozan anlaşması imzalandıktan üç ay sonra, 29 Ekim 1923'te, cumhuriyet ilan edildikten sonra, 20 Nisan 1924'te yapılan bir düzeltmeyle rejimin niteliğinin cumhuriyet olduğu belirtilerek, Teşkilatı Esasiye Kanunu nihayet gerçek anlamda bir anayasaya dönüştürülmüştür.

Cumhuriyetin bu şekilde dolambaçlı ve tuhaf biçimde kurulmuş olmasını, muhtelif tarihçiler değişik biçimlerde anlatmaktadır. Ama bu dolambaçlı yolun izahı bir tek yerdedir. Paylaşım savaşı Ekim Devrimi nedeniyle beklendiği gibi sona erememiştir.

Ayrıca emperyalistler Osmanlı devletinin bütün borçlarını üstlenecek bir muhatabı belirlemek için ısrar etmişlerdir.

Sonuçta yeni kurulan cumhuriyete padişahın borçlarını ödeme zorunluluğu dayatılmıştır. O nedenle güya yeni bir devlet olan TC, 1954 yılına kadar Osmanlı padişahının borçlarını (Düyunu Umumiye) son kuruşuna kadar ödemiştir. Sürekliliğin ifadesini sadece buraya bakarak görmek de mümkündür.

Lozan Antlaşması'nı yürüten heyetin başarısı diye sunulan şey esasen Cumhuriyet'in ve sınırlarının kabul ettirilmesi noktasında değildir.

Aksine esasen bu heyet Osmanlı'dan TC'ye giderken Misakı Milli sınırlarından taviz vermeyi kabul etmiştir. Bu heyetin başarısı, Düyunu Umumiye borçlarının bir kısmını TC sınırları dışında kalan eski Osmanlı topraklarındaki halkların sırtına yıkılmasını kabul ettirmiş olmasından ileri gelmektedir. Böylece TC'nin toprak verip borçların bir kısmından kurtulmasına hizmet etmiştir.

Konuya dönersek, TC padişahın borçlarını kısmen de olsa üstlenmekle aynı

zamanda Osmanlı devletinin suçlarını da üstlenmek durumundadır. Bir başka deyişle Osmanlı İmparatorluğu'nun Ermenilere karşı işlediği suçların sorumluluğunu da otomatik olarak üstlenmek zorunda kalmaktadır.

Kaldı ki, bunda bir tuhaflık yoktur; zira TC bu konuda mirasına sahip çıktığı Osmanlı'dan geri kalmış değildir. Gerçi (6 -7 Eylül ve Varlık Vergisi gibi uygulamalar ve bunları takip eden etnik temizlikler bir yana), TC gayrimüslim azınlıklara yönelik uygulamalar bakımından Osmanlı ile aşık atacak durumda değildir; çünkü zaten böyle azınlıklar neredeyse tamamen ortadan kalkmıştır.

Ama Cumhuriyet'in kurulmasına ön gelen süreçten günümüze kadar, bilhassa Kürt halkına yönelik baskı ve katliamlar bakımından TC Osmanlı'nın mirasçısı olduğunu göstermiştir. Hatta bu konuda onu rahmetle arattığı bile söylenebilir. Bu itibarla TC'nin Ermenilerin topluca katledilmesi konusunda suçlu ve soykırımcı olarak görülmesi de boşuna değildir.

Soykırım Kavramı Emperyalistlerin İcat Ettiği Bir Terimdir

Bütün bu tarihi gerçekler bir yana, Ermenilere yönelik baskı ve katliamların soykırım kavramıyla gündeme getirilmesi bir başka bakımdan üzerinde durulmayı hak ediyor. Bunun için birinciyi bir an için bir kenara bırakıp, ikinci emperyalist paylaşım kavgasının sonunda galip devletlerin icat ettiği bu soykırım kavramının mahiyeti üzerinde düşünmekte yarar var.

Ermenilerin (ve onlarla birlikte başka gayrimüslim azınlıkların) tarih boyunca maruz kaldıkları kitlesel kıyım ve katliamlar hiç değilse 19. yüzyılın sonlarından itibaren sistematik biçimde sürmüştür. 1948'de soykırım bir uluslararası hukuk terimi haline gelinceye kadar bu kıyımlar 'katliam', 'kıyım', 'büyük felaket' (yahut Ermenicesiyle 'Meds Yeghern') gibi terimlerle anılagelmiştir. Zaten Yahudiler de resmi jenosit kavramından önce ve hala aynı olayı kendi dillerinde Shoah (felaket) olarak anmaktadır.

İkinci paylaşım savaşı sona erdiğinde, bu savaşın galipleri bu galibiyeti temsil eden güçler dengesini kalıcı kılmak üzere BM teşkilatını kurup, buna göre kimi hukuki düzenlemeler yaptı. Soykırım kavramı da bu çerçevede icat edildi. Esas olarak Almanya'yı ve münhasıran Yahudilere karşı sistematik kıyım tutumlarından dolayı mahkûm etti.

Oysa o dönemde Nazilerin toplama kamplarında veya toplu kıyımlarda katlettiği sivillerin toplam sayısı 17 milyon civarında sayılırken, Yahudiler bunlar içinde 6 milyon civarındadır. Buna karşılık örneğin aynı furyada mutlak rakamlarla değilse bile, oransal olarak Yahudiler kadar kıyıma uğrayan Çingeneler (Romanlar) resmen soykırım mağduru olarak görülmedi. Aynı dönemde Avrupa'daki tam sayıları bilinmeyen Romanların ve Sintilerin (genel olarak Çingene diye anılırlar) yarısının tamamen yok edildiği düşünülmektedir. Onlar da kendi dillerinde bu olayı herkesi öldürme anlamına gelen 'samudaripen' kavramıyla anmaktadır.

Ama ne Nürnberg mahkemeleri sırasında, ne de sonradan bu kıyım, resmi soykırımın çerçevesine pek girememiştir. O nedenle olsa gerek, bugün Fransa'da Yahudilere yönelik latife yapmak dahi anti-semitizm olarak kınanmakta, hatta dava konusu bile edilebilmektedir. Oysa Romanlarla dalga geçmek, onları horlayıp dışlamak âdeta olağan sayılır; en azından bir suç teşkil etmez. Hatta Fransız hükümeti 2010 yılı içinde on bine yakın Romanı kaçak oturma izinleri bulunmadıkları gerekçesiyle sınır dışı edecek kadar pervasızdır.

Nazi toplama kamplarında Yahudilerle Romanların yanı sıra, eşcinseller, özürlüler, Yahudi olmayan Polonyalılar vb. de topluca katledildi. Onlarla birlikte komünistler ve anti-faşistler de toplu kıyıma uğradı. Ama BM tarafından kabul edilen bu ayrımcı soykırım sözleşmesi 'görüş ve inançlarından ötürü' ibaresini içerse de, onlar bu uygulamanın mağdurları arasına ancak Yahudi kökenli oldukları ölçüde girebildi ve öyle anıldı. Keza aynı savaşın mağlupları arasındaki Japon İmparatorluğu'nun doğu Asya'da uyguladıkları sistematik katliam ve kırımların da bu resmi soykırım kavramı çerçevesinde anıldığına rastlanmaz.

Avrupalı sömürgecilerin 15. yüzyıldan itibaren Kuzey ve Güney Amerika'da, Atlas Okyanusu'ndaki ve başka denizlerdeki sayısız adada yaşayan halkları çoğunlukla tek bir fert kalmayıncaya kadar katletmesi de asla bu resmi soykırım tanımına girmemektedir. Kuzey Amerika'nın yerli halklarının ve Avustralya'nın aborijinlerinin sadece sembolik ve turistik bir varlığa indirgenmesi de asla soykırım çerçevesinde sayılmaz.

Aynı biçimde Çarlık Rusya'sı döneminde Yahudilere uygulanan sistematik kıyımlar Rusçasıyla Pogrom diye anılagelir ve kimse bu uygulamaları soykırım kavramı çerçevesinde anmaz. Zaten Ekim Devrimi ile birlikte Çarlık tüm mirası ile birlikte tarihe gömüldüğü için pogrom da, kırbaçlama cezasının adı olan 'nagayka' da tarihe gömülü kalmıştır.

Bu bakımdan bugün kullanılan resmi soykırım kavramı besbelli evrensel bir ölçü değildir. Daha ziyade, özgül bir çerçeve içinde tutulmak istenmiştir. Uluslararası siyasi çekişmelerde emperyalist devletlerin kendi anlık çıkarlarına göre başvurduğu bir diplomatik/demagojik alet olarak kalmaktadır.

Nitekim Ermeniler bakımından bu kavramın yaygın bir ölçekte kullanılması bile, bu sözleşmenin kabul edilmesi ile birlikte otomatik bir biçimde olmamıştır. Uluslararası dengelerin değişimine az çok koşut bir biçimde gündeme gelmiştir. Somut olarak da SSCB'nin dağılmasına varan süreçte ivme alıp, bu gerçekleştikten sonra az çok sistematik hale gelen bir kullanım söz konusudur.

Zaten birinci dünya savaşını sonlandıran ve galip devletlerin mağluplara dayattığı anlaşmalardan biri olan Lozan Anlaşması'nda dahi, savaş yıllarına tekabül eden '1915 olayları' bahis konusu edilmiş değildir. Ermeniler adına hareket eden siyasi hareketler ve hamileri o aşamada azınlık haklarıyla yetinmiştir. 1915'te ve öncesinde maruz kaldıkları kıyımlarla ilgili herhangi bir talep ve yaptırım istememiştir. Yahut emperyalistlerin kendilerine sunduklarına razı olmuştur.

Komünistler söz konusu olayı ve benzer tarihsel gelişmeleri emperyalist hukukun terimleri çerçevesinde almayı reddetmelidir. Bu tür kırımlara maruz kalanların yapageldikleri gibi, katliam, kıyım vb. terimleri kullanırken herhangi bir komplekse kapılmamalıdır. Çünkü önemli olan bu olayı emperyalist hukuka göre mahkûm etmek değildir.

Emperyalistlerin ve burjuva diktatörlüklerinin tüm günahlarının hesabını bir proleter devrimiyle sormak gerekir. Komünistlerin proleter devriminin ahlakından başka bir ahlakı olmaması da bunu gerektirmektedir.

Bu tür olayları soykırım sözleşmesi ve yaptırımları ile çözmek istemek ise, tarihin hesabını emperyalist paylaşım kavgasının galiplerinin insafına bırakmak anlamına gelir. Ya da bir başka güncel benzetmeyle tarif etmek gerekirse AKP'nin Dersim'in hesabını sormasına razı olmak gibi bir şey olur. Bu da bir yandan Kürtlere karşı ayrımcılık ve katliam hareketlerini sürdürürken, sözüm ona Dersim açılımı yapmayı vadeden AKP'nin demagojisine eşlik etmek olur.

Türkiye'de bilerek bilmeyerek devlet ve burjuva siyasetinin dümen suyunda hareket edenler, tıpkı başka konuları BM'nin İnsan Hakları çerçevesinde çözmek için gayret göstermektedir. Dolayısıyla Ermenilerle ilgili tarihi suça da aynı emperyalist kurumun soykırım sözleşmesi çerçevesinde çözüm aramakta bir mahzur görmezler.

BM'nin kuruluşuna SSCB'nin de ortak olması ve BM sözleşmelerinin altında SSCB'nin imzasının bulunması bu konuda bir yanılsamanın doğmasına yol açmaktadır. Bu durum bu kuruma emperyalist savaşa son veren bir emperyalist anlaşmanın damga vurduğu gerçeğinin görülmesine engel olmaktadır.

Bu nedenle de kimse Birleşmiş Milletler'e Komünist Enternasyonal'in Milletler Cemiyeti'ne yaklaştığı gibi yaklaşmamaktadır. BM ve sözleşmeleri söz konusu olduğunda kimse bu referanslara başvurmayı aklından bile geçirmemektedir.

KöZ'ün arkasındaki komünistler başka konularda olduğu gibi, bu konuda da referanslarını şaşırmamakla yükümlüdür. SSCB'nin 1934'te Milletler Cemiyeti'ne üye olması, bu emperyalist kurumun niteliğinin değiştiğine değil, SSCB'nin ve bu tutumu onaylayan Komünist Enternasyonal'in niteliklerinin değiştiğine delalet eder. İkinci emperyalist paylaşım kavgasında SSCB'nin taraf olmuş olması da, bu savaşın karakterinin değiştiğine değil, SSCB'nin karakterinin değiştiğine delalet eder. O nedenle de komünistlerin bu emperyalist kuruluşları ve onların kurallarını meşru ve muteber saymaları için herhangi bir neden yoktur. Aksine Birleşmiş Milletler örgütünü de zamanında Komünist Enternasyonal'in Milletler Cemiyeti için kullandığı sıfatlarla anmaya devam etmek gibi bir ödevleri vardır.

Bununla birlikte, Türkiye'de solu oluşturan akımlardan hiçbiri, hatta o dönemlerde SSCB'yi herhangi bir vesileyle karalamak için fırsat kollayan troçkistler dâhil hiç kimse bu soykırım kavramının kıskacından kurtulma ihtiyacını hissetmekte değildir. Tıpkı sömürgeciliği meşru kabul eden İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi konusunda olduğu gibi…. Bu nedenle de Ermeni sorunu gündeme geldiğinde, oportünistler, revizyonistler ve merkezciler sorunu komünistlerin ölçü ve terimleriyle ele almak yerine, burjuvazinin araç ve terimleriyle yaklaşmaktan kurtulamamaktadırlar.

Soykırımı Reddedenlerin Öne Sürdüğü 'Tehcir' Daha Hafif Bir Suç Değil

TC ve taraftarları ise bir başka sıkıntı içindedir. Hem soykırım sözleşmesini meşru sayıp, hem de soykırım suçlamasından kurtulmak istemektedir. Bunun için "soykırım yok tehcir var" demagojisine sığınmaktadır. Solda yer alan kimileri ise, soykırım terimi üzerinde vurgu yapma eğilimindedir. Sanki soykırım yerine tehcir dendiğinde Osmanlı İmparatorluğu'yla mirasçılarının suçları hafiflemiş olacak gibi davranmaktadırlar. Böylece soykırım-tehcir kısır döngüsüne girmeye razı oldukları gibi, aynı zamanda olayı sadece 1915 çerçevesinde ele alma tuzağına da düşmektedirler.

Bu da demokrasi ve insan haklarına dair sorunların çözümünün burjuvazinin sorunu olduğu ve komünistlerin ödevlerinin de burjuvazinin bu sorunları çözmesini teşvik edip, desteklemekle sınırlı olması gerektiği hakkındaki Menşevik tutumun kaçınılmaz sonuçlarından bir başkasıdır.

Komünistler ise, her türlü baskı ve katliama karşıdır. Dolayısıyla da ister Hamidiye alayları eliyle, ister başka yol ve yöntemlerle ezilen Ermeni halkına karşı yapılan katliamlara da karşıdırlar. Bunları herhangi bir burjuva kategorisine sığdırma gayretkeşliğine düşmezler. Emperyalistlerin suçlarının emperyalistlerin kanunlarına göre ve onların mahkemelerinde görülmesine razı olmazlar.

Bu eylemlerin hepsini büyük/küçük demeden suç sayarlar. Daima ezilen ulusların isyan ve tepkilerini meşru kabul etmeye de özen gösterirler. Böylece soykırım-tehcir demagojisinin gizlediği başka gerçeklere dikkat çekme imkânı da elden kaçmaz.

TC ve taraftarı sosyal şovenler tehciri savaş koşullarında başvurulan bir uygulama olarak mazur gösterme eğilimindedir. Buna karşılık aynı TC, aynı gerekçelerle benzer uygulamalara şiddetle karşı çıkmaktadır da.

Örneğin ikinci emperyalist savaş sırasında Nazilerle işbirliği eğilimindeki toplulukların topluca sürgün edildiği SSCB örneğinde de böyledir. Bilhassa Kırım Tatarları, savaşta Nazilerle işbirliği yaptıkları ve Kızıl Ordu'ya karşı sabotaj faaliyetleri tertipledikleri gerekçesi ile, topluca Kırım'dan Orta Asya içlerine sürgün edilmiş ve bu sürgün sırasında önemli bir kısmı katledilmiştir. TC ve milliyetçi şoven akımlar bu uygulamaya oldum olası ve şiddetle itiraz etmektedir. Ama Ermenilere yapılanları güya meşru bir tehcir kılıfına gizleyerek mazur gösterme çabalarını da elden bırakmamaktadır.

İşin doğrusu, 1915'te, Prusyalı ortaklarının da ısrarı ile Osmanlı devleti tarafından benimsenen ve bizzat Talat Paşa tarafından yürütülen resmi adıyla Ermeni Tehciri, pek çok burjuva devletinin de başvurduğu gerici baskı tedbirlerinden biridir. Bu baskı tedbirleri çerçevesinde yapılanlar BM'nin soykırım tarifine uysa da uymasa da insanlığa karşı bir suçtur.

Kaldı ki aynı savaşta o zaman kullanılan kimyasal silahlar da sonradan 'gayrı

insani' bulunup yasaklanmıştır.

Ama kimse bu silahların kullanılmasıyla bir insanlık suçu işlendiğini geriye dönük olarak soruşturma zarureti görmemiştir. Zira emperyalist anlaşmalarla belirlenen bu tür kurallar paylaşım savaşlarının sonuçlarını tescil etmek ve bunun gereklerini dayatmak için yapılır. Amaç insanlığa karşı işlenen suçları kovuşturmak ve bu suçların faillerinden hesap sormak yahut bu tür suçların tekerrürünü önlemek değildir. Böylece bir savaşta klor gazının kullanılmasını suç ilan edip, sonra nükleer silahla veyahut napalmlarla toplu katliam yapmak suç sayılmaz. Bilakis teknolojik gelişme ve modernleşme bağlamında görülür. Zira bu insan hakları vb. düdüklerini çalanlar daima galipler, güç ve silahı elinde tutanlardır. Onlar da genellikle uluslararası finans kapitalin üstün gelen kesimlerinin paralı hizmetkârları, bekçileridir.

Ulusal yahut dini veya siyasi tutum ve görüşlerinden ötürü, topluca suçlu sayılarak şu ya da bu mazeretle kitlesel halde yerlerinden edilmesi ve yol boyunca kitlesel olarak kıyıma uğratılması daima bir suç sayılmalıdır. Ama komünistler bakımından bu suçun hesabı 'Türkler'den değil, gerici Osmanlı devletiyle onun mirasına sahip çıkanlardan ve emperyalistlerden sorulacaktır. Bu bakımdan bu suçun emperyalistlerin soykırım tanımına girip girmemesinin bir ehemmiyeti yoktur.

Kimileri emperyalistlerin koydukları ölçüleri esas almakta mahzur görmeyip, tersinden "tehcir değil soykırım var" diyerek TC'nin maskesini düşürdüklerini sanmaktadır. Bu tutarsız ve ikiyüzlü tutuma soldan gelen bir eleştiri ile karşı çıktıklarına pek rastlanmamıştır.

Oysa tehcir yahut toplu sürgün tedbiri, her burjuva diktatörlüğünün savaş ve 'ülkenin birliği' söz konusu olduğunda azınlıklara, ezilen halklara veya muhalif/bozgunculara karşı meşru kabul ettiği ve sistematik olarak uyguladığı bir baskı ve kıyım tedbiridir. Zaten ne Osmanlı ne de mirasçısı TC bu uygulamayı Ermenilere mahsus bir uygulama olarak görmediklerini yıllar boyunca göstermiştir ve hala uygulamaktadır. Bu bakımdan "soykırım yok tehcir var" derken veya "bu sorunu tarihçilere havale edelim" derken, aynı zamanda bugün terör bahanesiyle köyleri yakılıp, sürüleri telef edilen ve sürgün edilen Kürtlere karşı yaptıklarını da meşru göstermek istemektedir.

Cumhuriyet tarihi boyunca Kürtlerin 'zorunlu iskan' adı altında tabi tutuldukları toplu sürgün ve göç ettirmeler, köylerin ormanların yakılması sürülerin telef edilmesi nedeniyle Kürtler de topluca göçe zorlanmıştır.

Bu uygulamalar sırasında maruz kaldıkları baskı ve katliamları da BM'nin 'soykırım' tanımına girip girmediğine bakmaksızın aynı çerçevede görmek ve mahkûm etmek de komünistlerin ödevleri arasındadır.

Soykırım diye Vurgulanan Katliam 1915'teki Uygulamalara Mahsus Değil

Bütün bu üstü ekseri örtülen tarihi gerçeklerin yanı sıra, 'soykırım' çekişmesi yüzünden farkında olarak yahut olmayarak üstü örtülen bir başka gerçek daha var. Bu muammalı konuya da ışık tutma ihtiyacı var: niçin son zamanlarda daha sık gündeme gelen Ermeni Soykırımı tartışmaları ısrarla 1915'teki uygulama çerçevesinde tutulmaktadır? Asıl soykırım kararının bu tarihte gündeme gelmiş olduğu doğru mudur?

Her ne kadar kimi Ermeni grupları ve kimi emperyalist devletler münhasıran 1915 olaylarını soykırım olarak kabul ettirmek istese de, komünistler açısından 1894'ten itibaren başlayan kıyım hareketleri değişik veçheleriyle bir bütündür ve aynı suçu oluşturur. Birinci paylaşım savaşının sona ermesine kalmadan Anadolu'daki Ermeni nüfusunun neredeyse tamamen ortadan kaldırılması bu süreçte olmuştur.

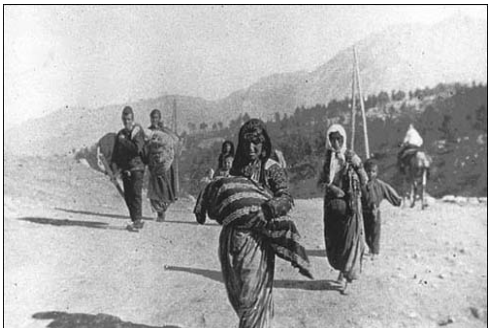
Bu suçun sorumluluğu da Osmanlı devletinin, onun müttefiklerinin ve mirasçılarının sırtındadır. Osmanlı'nın mirasçısı olan TC devleti ile Lozan Anlaşması'na imza atan ve onu meşru kabul edenlerin tamamı da bu sorumluluğa ortaktır.

Ama bu çerçevede azınlık haklarıyla ve iltica koşullarında yaşamanın ayrıcalıklarını kendi kaderlerini tayin hakkına tercih eden hain Ermeniler de bir o kadar sorumludur.

Sevr Anlaşması'yla kendisine bırakılan Batı Ermenistan ve Kuzey Kürdistan'ın bir parçasını TC'ye bırakarak, hem Ermenistan'ın hem de Kürdistan'ın resmen bölünmesine katkı koyan ABD emperyalizmi de suç ortağıdır. SSCB'ye karşı Doğu Anadolu'da bir barikatın oluşturulması uğruna, karşılığında TC'yi bir ileri karakol haline getirmek üzere bu suça ortak olmuştur.

Aslına bakılırsa, 1894-1896 arasında bizzat İkinci Abdülhamit tarafından başlatılıp, özel olarak kurulan Hamidiye Alayları tarafından uygulanan soykırım hareketinde çoğunluğu Ermeni ve Süryaniler olmak üzere yüz binlerce insanın katledildiği hesaplanmaktadır.

Sadece Çukurova'da 1909'daki isyanı bastırma bahanesiyle 30 bin Ermeni iki

hafta içinde katledilip, köy ve mahalleleri, tapınak ve binaları yerle bir edilmiştir. Bu katliam da nitelik ve vahşet bakımından 1915'tekinden geri kalmayan bir katliamdır. Hatta 1915'teki gibi tehcir vb. kılıflara gizlenmesine dahi gerek duyulmadan uygulanan ve bu kez 'tedip' kılıfına saklanmış bir etnik temizlik harekâtıdır. Dolayısıyla Ermenilere dönük katliam ve kıyımları hiç değilse 1915 öncesindeki bu noktalardan itibaren başlatmak gerekir.

Bu katliamların Balkanlar'da Osmanlı İmparatorluğu'nun neredeyse bütün topraklarını kaybetmesine varan gelişmelerle ve savaşlarla yakın ilişkisi vardır.

Osmanlı-Rus Savaşı'nın akabinde imzalanan Berlin Anlaşması'yla birlikte hem Osmanlı topraklarını tehlikeli azınlıklardan uzaklaştırmak hem de Anadolu'yu İslamlaştırmak için bir iskân planı uygulandı. Doğu Trakya, Boğazlar ve Kilikya bu iskân planında en önemli yer tutan coğrafyalardı. Etnik tehcir diye bilinen olay da Ermeni tehciri de bilindik ilk tehcir örneği değildi. 1913-1914 yılları arasında İkinci Balkan Savaşı'ndan hemen sonra 50 bin Rum Osmanlı topraklarını terk etmek zorunda kalmıştı. Benzer bir durum canlarını kurtarmak için Bulgaristan'a geçmek zorunda kalan İmparatorluğun tebaası 40 bin Bulgar için de geçerliydi.

Daha birinci emperyalist paylaşım savaşı başlamadan önce Balkanlarda gelişen ulusal kurtuluş hareketleri ile Osmanlı İmparatorluğu büyük ölçüde toprak kaybetmişti. Bu gelişmelerin ardından, Abdülhamit doğu cephesinde de benzer gelişmelerin patlak vermesinden endişe etmiştir. Buna engel olmak üzere, bir etnik temizlik başlatma kararı almıştır.

Bir etnik temizlik olarak planlanan ve Hamidiye Alayları'yla başlatılan bu harekât, sadece Ermenilere veya Hristiyanlara yönelik değildi. Hamidiye Alayları'nın hedefleri arasında Süryani ve Asuriler gibi, Ezidiler, Zerdüştler, Alevi Zazalar da vardır. Şu ya da bu nedenle ve Ermenilere kucak açmış olmaları bahanesiyle saldırı ve katliama maruz kalan Kürtler de az değildir. Sadece Muş ovasında 105 köyün bir günde tamamen imha edilmiş olduğu gerçeği göz önüne getirilirse bunu tasavvur etmek zor değildir.

Kanlı anlamında Kızıl Sultan diye de anılan İkinci Abdülhamid, doğu cephesinde de benzeri gelişmelerin olmasına engel olma telaşındaydı.

Bu bakımdan en başta tehdit olarak Ermenilerin görülmesinde de bir tuhaflık yoktu. İlk akla gelenlerin zaten yıllardır örgütlü biçimde ulusal kurtuluş davasının peşinde olan Ermeniler olması doğaldı. Bir biçimde Ermenilerle özdeş

kabul edilen diğer Hristiyan azınlıkların da bir ulusal kurtuluş hareketini ifade etmeseler dahi, hedef tahtasında olmaları da anlaşılmaz değildir.

Hristiyanlar bakımından bu harekâtın en büyük mağdurları Ermenilerden çok, neredeyse tamamen kıyıma uğramış olan Asuri-Süryanilerdir. Bu harekât sırasında Asuri-Süryani nüfusun yarısının katledildiği bilinmektedir. Bu rakamın 300 bine ulaştığını söyleyenler de vardır. Bu Ermenilere yönelik olandan daha büyük bir kıyımı ifade eder. İlk sistematik etnik temizlik katliamı budur.

Ama belki de bu sistematik katliam sadece Ermenilere yönelik olmadığı için, Ermeni milliyetçilerinin pek itibar etmediği bir olaydır.

Bununla birlikte onlar ne derlerse desin, Ermenilere yönelik olarak, sonradan icat edilen soykırım kavramına daha rahatlıkla girebilecek ilk kitlesel kıyım ve sürgün hareketi 1915 yılından çok önce olmuştur. Ama temel mantığının bir gereği olarak, bu kıyım sadece Ermenilerle ve Hristiyanlarla da sınırlı kalmamıştır.

Çünkü Balkanlar'da çoğunluğu Müslüman olan Arnavutların bağımsızlık hareketinin anıları hala tazeydi. Osmanlı İmparatorluğu Kürtlerin de benzer bir yönelime girmesinden endişe ediyordu.

Bu da boşuna değildi. Zira Hamidiye seferlerine ön gelen süreçte Osmanlı peş peşe gelen ve zorlu Kürt isyanlarıyla yüz yüze kalmıştı. Bunların başlıcaları; "1843-1847'de Hakkâri ve çevresindeki Bedirhan Bey'in başını çektiği hareket; 1855 Bitlis'te Yezdan Şer ayaklanması; 1877-1878'de yine Bedirhanilerin Cizre ve Midyat'taki ayaklanması; 1880'de Hakkâri ve Şemdinli'deki Şeyh Ubeydullah hareketi; nihayet 1889'da yine Bedirhanların bu sefer Erzincan'daki ayaklanmasıdır."

Sonraki tarihsel gelişmeler de bu hareketin geçmişte kalmış bir şey olmadığını gösterdi.

Bu bakımdan Hamidiye Alayları ile ilgili yaygın söylentilerden birinde "giderken 'zo'ları dönerken 'lo'ları temizleyeceksiniz" talimatının hatırlatılması boşuna

değildir. Bilhassa Alevi Kürtlerin zaten İslam dışı kabul edilmesi ve bunlarla Ermeniler arasında nispeten yakın ilişkiler olması akılda tutulduğunda, Zerdüşt inancına bağlı olanlar, Ezidiler vb. de hatırlandığında, böyle bir talimattan ne anlaşılabileceği ve ne anlaşılmış olduğu artık sır değildir. Koçgiri'den Dersim'e kadar neredeyse 20 yıl kesintisiz biçimde sürdürülen sistematik tutumun ardında bu zihniyetin de bulunduğunu düşünmek zorlama olmaz.

Cibranlı Halit Bey

Bununla birlikte, Hamidiye Alayları denen özel birlikler çoğunlukla Kürt aşiretlerinden para ve toprak vaatleri ile devşirilmiş olsa da, kimilerinin yapmaya çalıştığı gibi, söz konusu olan Ermenilerin Kürtler tarafından katledilmesi değildir. Kürtler daha önce defalarca ve başka Osmanlı tebaasındaki halklar gibi Osmanlı İmparatorluğu'nun savaş sermayeleri arasındaydı. Hamidiye Alayları'nda seferber edilenlerin de esasen Yemen için yahut başka cephelerde seferber edilen Kürt kökenli Osmanlı askerlerinden esaslı bir farkı olmasa gerektir.

Zaten bu alaylara komuta edenler de Osmanlı ordusunun rütbeleriyle anılan ve birinci emperyalist savaşta da aynı rütbeyle savaşa katılmış olan askerlerdi.

Bu bakımdan Kürt halkının, bazı Kürtlerin yaptığı gibi bir mahcubiyet içinde olmasını gerektiren bir durum yoktur. Zira bütün neferleri münhasıran Kürtlerden teşkil edilmiş olsaydı bile, Hamidiye Alayları da Osmanlı Devletinin bir askeri birimidir. Çanakkale veya başka cephelerde şovenistler tarafından gurur vesilesi yapılan birlikler, bileşenlerinin ulusal kökenlerine bakmaksızın ne kadar Türk ve Osmanlı sayılıyor ise, bu birlikler de o kadar Osmanlıdır, Kürt birlikleri sayılamaz.

Hamidiye Alayları'nda komutan yahut nefer olan Kürtler, bu konumlarıyla ve Osmanlı'nın pis işlerinde aldıkları unvanlarla değil, kendi ulusal davaları doğrultusundaki rollerle kahraman yahut hain olarak anılmalı ve yargılanmalıdır.

Hamidiye Alayları'nda aktif olarak, hatta bir komutan olarak yer almış olan ünlü Kürtlerin başında Cibranlı Halid Bey gelir. Ama Cibranlı Halid, Azadi hareketinin kurucularından ve Kürdistan'ın bağımsızlığı ve Kürt ulusunun özgürlüğü davasının öncülerinden biri olarak anılır ve öyle anılması da yerindedir. Buna karşılık, Hamidiye Alayları'na hiç bulaşmamış Diyab Ağa gibiler ise, bu nedenle madalya hak etmezler ve ulusal hain olarak anılmalıdırlar.

Diyab Ağa

Hamidiye Alayları'nın Kürt Ulusal Hareketinin Şekillenmesindeki Rolü

Buna karşılık, bazı Kürt aşiretlerinin ve mensuplarının şu ya da bu biçimde ve şu ya da bu saiklerle Hamidiye Alayları'nda yer aldıkları büsbütün unutulması gereken bir vakıa değildir.

Zira bu durumun Kürt ulusal hareketinin şekillenmesinde daha doğrusu bir türlü bir şekle şemale kavuşamamasında, hesap dışı tutulması mümkün olmayan bir rolü olmuştur.

Hamidiye Alayları'na katılan Kürtlerin, Ermenilere ve diğer gayrimüslim topluluklara karşı katliamlara alet olmaları ve bunun sonunda haliyle onların topraklarına ve mallarına el koymuş olmaları da bir gerçektir ve bunu tasavvur etmek de zor değildir. Bu sonraki dönemde Kürt ulusal hareketinin ayağına dolanan önemli bir köstek olacaktır. Kürtlerin bir bölümünün Osmanlı İmparatorluğu'nun bu pis işlerine alet edilmiş olmasının sonraki gelişmeler üzerinde, bilhassa Kürt ulusal hareketinin oluşumu ve gelişimi üzerinde önemli bir olumsuz etkisi olmuştur.

Nitekim önce Hamidiye paşalarının hemen hepsinin birinci emperyalist savaşta kendilerini boyunduruk altında tutan Osmanlı İmparatorluğu'nun hizmetinde olduğu görülecektir.

On dokuzuncu yüzyıl boyunca Osmanlı'ya karşı isyanların başını çeken Bedirhanlar ise tersine Rus ordusu saflarında yer alacaklardı. Sonra da aynı Hamidiye paşalarının bir kısmı, başka Osmanlı paşaları gibi, Kuvayı Milliye içinde de yer almışlardır.

1915'te İttihatçılar ve Prusyalılar "Ermeniler geri gelip, intikam alacaklar, mallarınıza mülklerinize el koyacaklar" anlamında bir propagandayı kullanmışlardır.

Böylelikle birçok Kürt aşiretini tarafsız kalmaya veyahut bilfiil Ermenilere yönelik tehcir ve katliam uygulamasına destek olmaya davet etmiş ve başarısız olmamıştırlar.

Daha sonrasında bilhassa Doğu Ermenistan'da bir devletin kurulmakta oluşu ve Erzincan'da bir Ermeni–Kürt Şurası'nın varlığı nedeniyle bu endişe daha da artmıştır. Zira bu şuranın arkasındaki Alevi Kürtler de Ermeniler kadar Hamidiye Alayları'nın saldırı hedefleri arasındaydı. Kuvayı Milliyeciler de tıpkı öncelleri olan İttihatçılar gibi, en kritik aşamalarda aynı suçluluk duygusunu alabildiğine istismar etmişlerdir.

Nitekim Erzurum ve Sivas kongrelerindeki söyleme bakıldığında bunu

görmek zor değildir. Burada üzerine basa basa 'Ermenilik ve Rumluk tesisine karşı hilafet ve sadaret makamını kurtarmak'tan söz edildiği görülür. Ki o zaman Alevilik de en az Ermenilik kadar (hatta bazan daha fazla) kâfirlik olarak kabul edilmekteydi, Yavuz Sultan Selim zamanından beri düşman sayılmaktaydı.

Ne yazık ki, Kürt hareketinin daha çok Alevi Kürtlerin önde olduğu bu şekillenmesi aşamasında söz konusu propaganda büyük ölçüde ve hiç değilse Kuvayı Milliye Koçgiri'ye saldırıncaya kadar tutmuştur. Kuvayı Milliyecilerin Koçgiri'ye saldırarak, bu bölgedeki ulusal bağımsızlık tohumlarını tamamen yok etmek istemeleri üzerine içlerinde kimi eski Hamidiye paşalarının da bulunduğu Kürtlerden birçoğunun gözü açılmıştır.

O noktadan itibaren bu karşı devrimci ve şovenist hareketle bağlarını kesmişlerdir; Cibranlı Halid ve İhsan Nuri Paşa da bunlar arasındadır. Aynı dönemeçte bir Alevi aşiret reisi olan Diyab Ağa gibileri ve başka Alevi aşiretler ise Kuvayı Milliye'nin yanında yer almış yahut aynı anlama gelmek üzere tarafsız kalmıştır. Bu nedenle, Koçgiri bir dönemeç teşkil eder.

İki bakımdan bir dönemeçtir. Esas olarak Alişer Bey'in ve ondan ayrı düşünülmemesi gereken Zarife Hanım'ın damgasını taşıyan bu hareket bir yandan onlar vasıtasıyla Erzincan Şurası ile bağlantılıdır ve onun bir uzantısıdır; bir yandan bir eli Bakü Doğu Halkları Kurultayı'ndadır. Ama beri yanda da Şeyh Ubeydullah'ın oğlu ve Hakkârili bir Nakşibendi şeyhi olan Seyyit Abdülkadir ve onun başkanı olduğu İstanbul'daki Kürt Teali Cemiyeti (Seyyit Abdülkadir bunu tercüme ederken Kürt Ligası [Birliği] diye çevirmektedir) ile temas içindedir.

Daha sonra Seyyit Abdülkadir, Azadi hareketinin bastırılmasının ardından Şeyh Said ile birlikte idam edildi. Koçgiri hareketinin arifesinde, yani Alişer ile temas içinde olduğu sırada, 2 Ekim 1919'da Paris Barış Konferansı'na gönderdiği mektuptaki şu sözleri de dikkat çekicidir:

> "Kürdistan'ın Güney ve Kuzey olarak iki farklı bölgeye ayrılmasıyla ilgili söylentiler durmak bilmiyor (…) İttihat Hükümeti'nin baskısı altında olmayan yerlerde Kürtler, Antant güçlerine karşı silah çekmeyi reddettikleri gibi, bu bölgelerde Ermenileri korudular. Şimdi, konferansın adaletinden, bölünmez bir Kürdistan'ı tanınmasını beklemektedirler."

Bu sözler göz önüne alındığında Koçgiri hareketinin hangi çerçeveye oturduğunu anlamak daha kolaydır.

Bu itibarla, bu çerçeve göz önüne alındığında, Koçgiri hareketi kimilerinin göstermek istediği gibi bir yerel ve bilhassa Alevi hareketi olmaktan uzaktır. Hem Rus devrimiyle hem de Kürdistan'ın birliği ve bağımsızlığı hedefiyle bağlantılıdır; hem de aslında halkların kardeşliği fikri ile Ermenilerle dayanışma ve ittifak arayışı içinde bir hareketi temsil etmektedir.

Erzincan Şurası Taşnakların öncülüğünde kurulurken, Alişer Bey, Zarife Hanım ve yoldaşları derhal onlarla dayanışmaya ve kendi kurtuluşlarını ezilen halkların kardeşliği üzerinden elde etmeye taşımışlardır. Erzincan yenilgiye uğrarken şuranın mirasını Koçgiri'ye oradan da aynı bayrak uğruna can verecekleri Dersim'e yönelmişlerdir.

Dersim'in de o gün bugündür hala bir isyan odağı olması da, pek çoklarının yapmaya çalıştığı gibi, havasından suyundan, mezhepsel ve kültürel özelliklerinden değildir. Çünkü aynı havayı soluyan aynı suyu içip aynı cemleri tutanların içinden Diyab Ağalar, Kamer Gençler ve Kılıçdaroğulları da çıkmaktadır. O toprakları Dersim yapan, Alişer ve Zarifeler gibi daha nicelerinin kanlarıyla sulanmış olmasıdır.

Ama Alişer ve Zarife ile yoldaşları Erzincan şurasının mirasına önce Koçgiri'de bedenlerini siper ederken, bu şuranın kurucuları olan Taşnaklar çoktan onları yalnız bırakıp Çukurova'da Fransız himayesinde bir Beyaz Ermenistan hülyasıyla yola çıkmışlardı. Bu hülyadan pek çoğuna sadece kanları ile ıslatacakları Fransız Yabancı Lejyonunun kirli üniforması kalacaktır.

İşte Ermeni sorununun münhasıran 1915 tehcirine indirgenmesi esasen Ermeni ulusal hareketini bu çok yönlü tarihsel çerçevesinden ve bilhassa en kıymetli müttefiklerinden kopartıp tasfiye edilmesi anlamına gelir. Bunun keskin bir eda ile yapılması ise ekseri Taşnakların, başka Menşeviklerinkinden farklı olmayan ihanet politikasının üzerini örtme kaygılarından ötürüdür.

Ama bütün bu zengin tarihsel çerçevesine rağmen, sanki bir ulusal hareket kendinden ve kendi tarihinin bir kesitinden başka yere bakmamak zorundaymış gibi, Ermeni sorunu dar bir kalıp içine sokularak boğulmaktadır.

Böylelikle asıl boğulan da bütün ulusalcı söylemlere rağmen bir ulusal hareketin kendisidir.

İşte tam da bu nedenle Taşnakların mirasçısı Ermeniler tarafından 1915 dönemeci sadece Ermenilere yönelik bir harekât olarak ısrarla öne çıkarılmaktadır. 1915'in öne çıkarılmasının ardında yatan neden bu olayın daha vahim, diğerlerinin ise kayda değmeyen küçük hadiseler olması değildir besbelli. Osmanlı'nın ve mirasçılarının Ermenilere başka ulusal topluluklardan daha farklı ve daha sert davrandığına hükmetmek de yersizdir. Oysa bu tabii ki doğru değildir.

O nedenle bu muammanın sırrını çözmek için Ermenileri katledenlerin pek değişmeyen tutumlarından ziyade, bilhassa Menşevik Ermenilerin yani Taşnak partisinin zigzaglı ve oportünist siyasi serüveninin özgünlüklerine bakmak gerekir.

Taşnak Oportünistlerinin Meşum Serüveni

Tam Türkçesi Ermeni Devrimci Federasyonu olan Taşnaksutyun veya kısaca Taşnak partisi, 1890'da kurulmuştur. 1894-1896 arasındaki kıyım hareketine karşı ilk tepki ve eylemlerin ardındaki başlıca Ermeni örgütü de oydu. Ondan daha eski olan Hınçak komitesi ise o dönemde faaliyetini ve varlığını daha çok Rusya egemenliği altındaki Ermenistan topraklarına (kısmen de Çukurova-Kilikya'ya) kaydırmış durumdaydı. Bu dönemde Doğu Anadolu yahut Batı Ermenistan'daki birçok eylemde Taşnakların imzası vardı. Hatta 1905'te Sultan Hamid'e karşı başarısız kalan ve 'Yıldız Suikasti' diye de bilinen suikast hazırlığında bizzat partinin kurucularından Mikaelyan elinde patlayan bomba nedeniyle hayatını kaybetmişti.

Aynı dönemde Taşnak partisi taraftarları Rusya'daki 1905 devriminde de etkin bir rol almıştı. 1905 devriminin bastırılmasının yanı sıra, Yıldız Suikasti'nin başarısızlıkla sonuçlanmasını takip eden genel geri çekilme döneminde Taşnaklar, yeni bir yönelim benimsedi. Partinin 1907 kongresinden itibaren, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı Jön Türk hareketi ile, yani hem İttihat Terakkiciler hem de Hürriyet ve İtilafçılarla ortak çalışmaya karar verdiler (Kürtlerden aynı tarafa yüzünü dönenler ise [Seyyit Abdülkadir gibi] daha çok ikincilerle ilişkideydi; İttihatçı olanlar Ziya Gökalp gibilerdi).

Böylece Taşnaklar 1908 burjuva devriminde de aktif olarak yer aldılar. Onu takiben kurulan meşruti monarşi rejiminde de İttihat ve Terakki ile koalisyon halinde idiler (Seyyit Abdülkadir de aynı dönemde bir tür senato gibi görülmesi gereken Ayan Meclisi üyesi idi).

Bu nedenle Taşnak Partisi, Abdülhamid'i padişah olarak kabul edip, onun meclisinde ve hükümetinde bizzat yer almakla, hem fiilen birleşik ve bağımsız Ermenistan hedefini kağıt üzerinde bırakmak, hem de bu koalisyon uğruna 1894-1896 kıyımının üstünü örtmeye fiilen razı olmuştu.

Ancak İttihat Terakki'ye karşı tertiplenen 31 Mart vakası bu ittifakı daha balayı döneminde bozacak bir dinamik yarattı. İstanbul'daki Abdülhamid taraftarı bu gerici ayaklanma eşzamanlı olarak, Ermenilerin de o zamanlarda pek yoğun olduğu Çukurova'da Ermenilere karşı şoven bir iklimin gelmesine vesile oldu. Ama nispeten örgütlü ve güçlü olan Ermeniler, Hınçak komitesi üyesi olan Papaz Muşeg önderliğinde bu dönemeci bir ayaklanmaya çevirmek istediler.

Hem gerici İslamcı bir hareketin yarattığı tedirginlikten hem de merkezi hükümetin zayıflamasından yararlandılar. Bölgedeki Taşnak ve Hınçak taraftarlarının kilisenin de yardımıyla ittifak etmesi sayesinde de az çok ciddi bir tehdit oluşturdular.

Ama, Selanik'ten yola çıkıp İstanbul'a giren Harekat Ordusu iki hafta içinde isyanı bastırıp, Abdülhamid'i de azledince İttihat Terakki ve onu destekleyen Taşnaklar nihayet asıl darbelerini yapmışlardı. İttihatçılar sadece Abdülhamit'ten kurtulmakla kalmadılar.

Rakipleri olan Hürriyet ve İtilafçıların da nispeten zayıflamasını sağlamış ve kendi tayin ettikleri bir padişahla daha güçlü ve otoriter bir rejimi oturtmuşlardı. Taşnaklar da bu sürecin figüranı durumundaydı.

Yeni rejimin niteliği en çarpıcı biçimde Adana'da görüldü. İstanbul'da Abdülhamid taraftarlarını ezen hükümet, Adana'da aynı gericilerden yararlanarak isyana kalkışan Ermenilerin üzerine organize bir biçimde çullandı.

Şeklen bakılırsa 1909'da Adana'da gelişen katliam, bazı bakımlardan Maraş katliamını yahut Madımak katliamını andırır. Ama bunlarla kıyas kabul edilmeyecek kadar çok daha geniş kapsamlı ve yıkıcı olan bu katliamda Adana'nın zengin Ermeni mahallelerinde taş taş üstünde kalmamış ve sonuçta 30 bin civarında Ermeni katledilmişti. Böylece Ermenilerin Çukurova'daki uzun yıllara dayanan varlığını sona erdirecek sürecin en esaslı hamlesi yapılmıştır.

Adana'daki Ermeni nüfusunun ortadan kaldırılması aynı zamanda yaşadığımız topraklardaki sermaye birikim sürecini kökten etkileyecek bir değişimin de yolunu döşemiştir. Ermenilere yönelik bu kampanya ile birlikte Ermeniler topraklarını yok pahasına elden çıkarmak zorunda kalmış, çoğu zaman da bunu bile yapmaya fırsat bulamadan terk-i diyar eylemişlerdir. Çukurova'nın bereketli arazilerinin el değiştirmesiyle birlikte bu arazileri yağmalayan başta

Sabancılar ve Karamehmetler olmak üzere Türk burjuvazisinin önü açılmış oldu. Böylelikle Ermenilere yönelik kırım ve kıyımlar Türk burjuvazisi açısından sermayenin ilkel birikimini yerine getirmiş oldu.

Bu olayla daha sonraki Maraş ve benzeri katliamlar arasındaki benzerlik ise genellikle solcuların yaptığı gibi, katliam ortak paydasından ziyade devletin bu katliamdaki rolü bakımındandır. Hatta sonraki küçük örneklerin ardında aynı yöntem ve zihniyetin olduğunu düşünmemek elde değildir.

Bu süreçte İttihatçılar hem 31 Mart'ın gerici ve şoven iklimden yararlanarak isyancı Ermenilerin üzerine görülmemiş bir sertlikle çullandılar. Hem de bu dinci güruhu tahrik edenlerin "densiz Ermeniler" olduğunu bahane ederek asıl baskı ve katliam tedbirlerini onlara karşı uyguladılar. Bütün bu süreç o zamanın kıt iletişim imkanlarında, parmak ısırtacak bir organizasyonla, İstanbul'un düzenli şifreli telgraflarıyla ve özel olarak tayin edilmiş komutanlar eliyle yürütüldü.

İttihatçılar bir yandan katliamın faillerinin tıpkı 31 Martçılar gibi 'fanatik İslamcılar' olduğunu söylemeye devam ediyor ve el altından onları kışkırtıp asıl sistematik katliam ve yıkımları kendilerinin yaptığını perdeliyorlardı.

Sonuçta hala 31 Mart'a karşı zafer hülyası içinde olan Taşnakların da gönlünü almak ve asıl failleri gizlendikleri yerde rahat bırakmak üzere, tahkikatlar başlatıldı ve katliamın sorumluları güya yakalanmaya çalışıldı. Ama taş üstünde taş bırakmayan bu sözüm ona örgütsüz biçimde ve kendiliğinden isyan eden güruh bir türlü bulunamadı. Kayıtlara göre yüz yirmisi Müslüman altmışı Hristiyan olmak üzere, toplam 225 kişi tutuklanıp kurulan Özel Divanı Harp mahkemesinde yargılandı.

Bunlardan 9'u Müslüman 6'sı Hristiyan olmak üzere 15'i idam cezasına çarptırıldı ve bu cezalar infaz edildi. 6 kişi de 15 yıl kürek cezasına mahkûm edildi. Daha sonra başka yargılamalar ve cezalar geldiyse de olay esas olarak bu tabloyla kapatıldı.

Bu tablodan anlaşılacağına göre, on binlerce Ermeni'nin katledildiği olay, karşılıklı bir çatışma olarak mütalaa edilmiş ve "bir sağdan bir soldan astık" diyen 12 Eylülcülerin sonradan yapacağı gibi kapatılmıştır.

İşte asıl Maraş ve Madımak ile 1909 Adana Katliamı arasındaki benzerlik ve ortak payda tam burada görülmelidir.

O devlet hala yerli yerindedir ve aynı biçimde iş görmektedir. Hatta en son Hrant Dink davasında görüldüğü gibi sözüm ona bağımsız yargı da hala aynı işi görmeye devam etmektedir. Ama ne ilginçtir ki hem Maraş'ta, hem Sivas'ta iki kere aynı senaryoda yer alıp, hükümeti terk etmek durumunda kalan sosyal demokratlar ile o zamanki Taşnaklar arasında da bir benzerlik görmemek mümkün değil.

Her ne kadar Nisan 1909'da Adana'da gelişen olaylar genel olarak Ermeniler arasında İttihatçılar hakkındaki yanılsamaların yıkılmasına yol açtıysa da Taşnaklarla İttihatçılar arasındaki bu oportünist ittifakın resmen yıkılmasına yol açmadı. Zira o ittifak başka oportünist ittifaklarda olduğu gibi Ermeni halkının ulusal çıkarları üzerine değil, Abdülhamit karşıtlığına dayanıyordu.

Bu nedenle Taşnaklar nispeten yarım gönülle de olsa İttihatçı hükümeti desteklemeyi sürdürdüler. Zira Fransız emperyalizmiyle içli dışlı oldukları için ve sonuçta Fransa saflarında savaşa girmeyi hayal ettikleri için bu ittifakı bozmaya yanaşmamaktaydılar.

Oysa iktidarı tamamen eline geçiren İttihat ve Terakki Fransızların da bu ittifakı istememesinden yararlanarak ve kendi dar çıkarlarına da uygun olarak, karşı kampa yöneldi.

Bu durumda dahi Taşnak partisinin tamamı Osmanlı İmparatorluğu'nun Fransa'nın dâhil olduğu İtilaf yahut Antant Bloku'nun karşısında yer almasına rağmen bir bütün olarak tutum alamadı. Parti 1914 Erzurum Kurultayı'nda Osmanlı Devleti'ni destekleme kararı aldı. İşte örgüt ancak bunun üzerine bölündü ve bir kanat Osmanlı'ya karşı Rusya saflarında savaşmayı seçti. Bazı Taşnaksutyun taraftarları Fransız yabancı lejyonunda, bazıları da doğrudan doğruya Çarlık ordusunda savaşa katıldı. Sivil Ermeniler de daha çok bu kesimi doğrudan yahut dolaylı olarak destekleyen bir tutum aldılar.

Demek ki Taşnak partisinin bütün unsurlarıyla Osmanlı devleti ve İttihat Terakki ile tam ve kesin kopuşu savaşın başlamasıyla bile sona ermiş değildi. Ta ki Nisan 1915'te Van'da yine bir Ermeni ayaklanması baş gösterene kadar. Enver Paşa komutasındaki Osmanlı ordusunun Sarıkamış'ta bir çatışmaya dahi girmeden 90 bin askerin telef olmasıyla dağılmasının ardından, bölgedeki Ermeniler arasında haliyle bir fırsat doğmuştu.

Bunun üzerine, Taşnak taraftarları ve militanlarından oluşan ve Çarlık ordusuna bağlı Ermeni Gönüllü Alayı tarafından örgütlenip desteklenen bir ayaklanma patladı. Bu ayaklanmanın kıvılcımını çakan ise esasen Sarıkamış'ın ezikliği içindeki İttihatçılar oldu.

Enver Paşa'nın kayınbiraderi olan Cevdet Bey Van'a tayin edilmişti. İşkence ettirdiği Ermenilerin tabanına nal çaktırması nedeniyle 'Başkale nalbantı' diye de anılan ve "Van'daki Ermenileri de Azerbaycan'daki Ermeni ve Süryaniler gibi temizlemek gerekir" dediği rivayet edilen vali, 4 Nisan 1915'te belli başlı Ermeni mahallelerinden Bahçe Mahallesi'ni kuşattırınca, Ermeniler bir direniş başlattı ve direniş ayaklanmaya dönüştü. Ayaklananlar bir süre boyunca Van'da denetimi ellerine geçirdiler. Sonrasında başka cephelerden takviye edilen Osmanlı birlikleri müdahale etti ve on binlerce Ermeni'nin katledilmesiyle sonuçlanan bir harekâtla ayaklanmayı bastırdı.

Bu noktadan sonra Osmanlı Devleti, müttefiki Prusya komutanlarının da öneri ve baskısı ile bölgeyi 'Ermenilerden' tamamen temizlemeye karar verdi. 1915 yılının şubatında çıkarılan 'Tehcir Kanunu' ile yüz binlerce Ermeni'nin katledilmesine varacak olan büyük 'etnik temizlik harekâtı' böylece başladı. İşte yüz binlerce Ermeni'nin Batı Ermenistan'dan güneye doğru sürülmesi ve bu süreçte yüz binlercesinin katledilmesi bu dönemeçten itibaren başlar.

Bu dönemeç aynı zamanda Taşnakların nihayet İttihat Terakki ve Osmanlı devletiyle ilişkilerini bir bütün olarak ve kesin olarak kestiği dönemeçtir. Bunun için çok geç olduğunu ise söylemeye bile gerek yoktur.

Hala Taşnaksutyun mirasçılarının egemen olduğu Ermeni diasporasının asıl Ermeni kıyımı (sonradan da jenosit) diye 1915 Nisanı'ndan itibaren gelişen kıyımı anmasının asıl nedenlerinden biri de bu gecikmeye yol açan oportünist politikaların üzerini örtme gayretidir.

Bunun öncesindeki kitlesel kıyım ve katliamların üzerini örtülmek istenmesinin ardındaki asıl neden de budur.

Kuşkusuz bir proleter devriminde olduğu gibi, bir ulusal kurtuluş hareketinin zafere ulaşmasında da önderliğin belirleyici bir rolü vardır. Gerek Ermenistan gerekse de Kürdistan bağlamında bu etkenin eksik olduğu, hatta aksi yönde bir rol oynadığını da söylemek gerekir. Ne var ki, Nasreddin Hoca fıkrasındaki gibi, "hırsızın hiç mi suçu yok?" diye sormamak olmaz.

Emperyalistlerin Ermenilerin Katledilmesindeki Sorumlulukları

Ermenistan sorununun hiç değilse Batı Ermenistan bağlamında boğulup, oportünist manevralara kurban edilmesinin bütün sorumluluğunu Taşnaksutyun'un üzerine atmak ve emperyalist güçlerin bu çerçevede aynı istikametteki rolünü görmezden gelmek olmaz. Zira Antant Bloku'nun ve bilhassa Fransız emperyalizminin bu sürecin her aşamasında tayin edici bir rolü vardır. Bu meşum rol sadece Ermenistan'ın bağımsızlığı ve Ermenilerin özgürlüğü hedefine darbe vurmakla kalmamış, aynı zamanda başta Kürt ulusal mücadelesi olmak üzere başka ulusal hareketlerin de bastırılmasına yol açmıştır.

Kaldı ki, ulusal kurtuluş hareketlerinin uluslararası proletaryayla birlikte dünya proleter devriminin temel öznelerinden olduğu ve söz konusu çağın emperyalizm ve proleter devrimleri çağı olduğu akıldan çıkarılmazsa, emperyalizmin bu süreçte başka bir rol oynamasını beklemek ahmaklık olurdu.

Birinci emperyalist paylaşım savaşı bir yandan belli başlı emperyalist merkezlerin dünyayı kendi aralarında yeniden paylaşması için bir dünya savaşını ifade ediyorsa, elbette bu süreç aynı zamanda dünya çapında bir dizi devrim ve karşı devrimle belirlenecekti; nitekim öyle de oldu. Ermenistan ve Kürdistan'da olup bitenler de tastamam bu çerçevededir.

Her şeyden önce, savaşın başında Antant Bloku'nu oluşturacak olan Fransız ve İngiliz emperyalistleriyle müttefikleri Çarlık Rusyası arasında savaş sonrasında kimlerin nereleri nasıl paylaşacağına dair bir planın yapıldığı Rus devrimi sayesinde ortaya çıkan Sykes-Picot anlaşmasından öğrenilmiş bulunuyor.

Buna bakılınca Batı Ermenistan, Kürdistan ve genel olarak Ortadoğu'da özel olarak da Osmanlı İmparatorluğu için neyin öngörüldüğü açıktır. Bilhassa Düyunu Umumiye borçlarının yarıdan fazlasında alacaklı görünen Fransa'nın bu alanda en fazla çıkarı olan emperyalist güç olduğu da o kadar açık olmalıdır. Fransa'nın hem İngilizler gibi Osmanlı topraklarının bir kısmına doğrudan doğruya el koyma planları vardır.

Bu, daha dünya savaşı başlamadan önce uygulanmaya başlamış bir paylaşım planıdır. Hem de Osmanlı borçlarının sorumluluğunu üstlenip, ödeyebilecek bir devletin varlığı en büyük alacaklı olan Fransa bakımından önem taşımaktadır.

Antant devletlerinin parçalanıp küçültülmüş, ama aynı zamanda emperyalistlere olan borçlarını kendi halklarını soyup soğana çevirerek ödeyecek güdük bir Osmanlı devletine ihtiyacı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Osmanlı'nın mirasını devralan TC bu tarife pek uygundur. Osmanlı'nın ve Taşnak partisinin Fransızların safında savaşa girme hayallerinin suya düşmesi ve bu yöndeki taleplerin Fransa tarafından sistematik biçimde reddedilmesi de bundandır.

93 Harbi diye anılan 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın, Osmanlı İmparatorluğunun hezimetiyle sonlanmasına kadar, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin Rusya'ya karşı Osmanlı'yı desteklediklerı doğrudur.

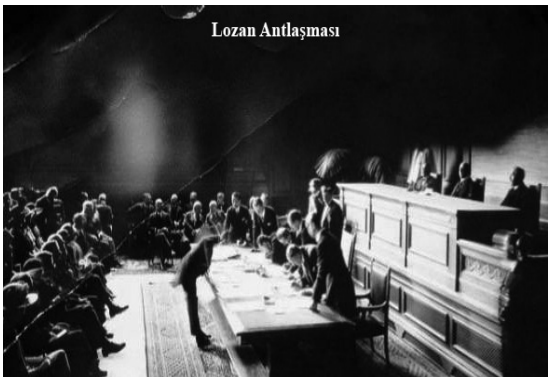
Ama bu dönemeçten itibaren Osmanlı'yı terk edip, Rusya ile ittifak etmeye karar verdiklerini de görmek gerekir. İlk dünya çapındaki emperyalist paylaşım savaşının taraflarından biri olan Antant Bloku nihai olarak bu süreçte oluştu. Osmanlı İmparatorluğu da aksini umut ederken, kendini Almanya, Avusturya-Macaristan ve Bulgaristan'la birlikte İttifak/Mihver Bloku içinde buldu.

Ne var ki, Rus Devrimi savaş hakkındaki emperyalist planları ciddi bir biçimde etkileyen bir gelişme olmuştur.

Rusya'nın müttefikleri açısından olduğu gibi, savaşta Rusya'nın galip gelmesi olasılığına göre hesap yapan Ermeni ve hatta bazı Kürt aşiretleri de bu nedenle bir boşluk içinde kalmıştır.

Bununla birlikte, Rus devriminin bir uzantısı olarak 1917'de ortaya çıkan Erzincan Kürt-Ermeni Şurası bu anlamda yeni bir açılım oluşturdu. Ama tam anlamıyla böyle bir gelişmeye hazırlıklı olmayan ve daha çok galip devletlerin himayesinde bir çıkış yolu gözleyen Ermenilerle Kürtler bu fırsatı kendi kaderlerini tayin etme yönünde kullanamamıştır.

Buna karşılık, devrimin ardından Rusya Sovyet Sosyalist Federasyonu Almanya'nın

Lozan Antlaşması

yanı sıra Osmanlı ile de savaşı keserek dengeleri alt üst etmiştir. Böylece, Antant emperyalistleri müttefikleri olan Çarlık rejimini yıkarak yerine geçen Sovyet cumhuriyetini baş düşman ilan etmiştir. Yani paylaşım savaşının bittiği ve paylaşımın yapılacağı noktada kendilerini yeni bir savaşın içinde bulmuşlardır. İngiliz ve Fransız emperyalistleri evvela bizzat kendi silahlı kuvvetleriyle Sovyet devrimine karşı savaşta yer alma niyetindeydi. Bununla birlikte, bozgunculuk hareketinin kendi birliklerine bulaşması tehlikesini sezdikleri anda bundan vazgeçmek zorunda kalmışlardır.

Rusya'da eski Çarlık subaylarının komutası altında ve daha çok Çarlık rejiminin en geri kesimlerini oluşturan yığınlardan asker devşirerek karşı-devrim orduları örgütlenmesine yönelmişlerdir.

Bu devrimin etkisinin olduğu Doğu Anadolu'da da benzer arayışlara girmişlerdir; Mondros Mütarekesi'ne ve padişaha bağlılığını ilan ederek başlayan Kuvayı Milliye hareketi de bu arayışa bir yanıttır. Bu bakımdan Kuvayı Milliye paşalarıyla Denikin, Wrangel, Yudeniç gibi Beyaz Ordu komutanları arasında bir benzerlik kurmak yanlış olmaz. Her ne kadar Kuvayı Milliyeciler doğrudan doğruya Kızıl Ordu'ya karşı savaşmaktansa Kürtlere ve TKP'ye karşı savaşmış olsa da…..

Bu çerçevede Osmanlı'nın mirasçısı olarak Sovyet cumhuriyetlerine karşı savaşan ve kendilerini İttihatçılardan ayıran Kuvayı Milliyeciler, Antant devletlerinin müttefiki yahut maşası haline gelirken, Ekim Devrimi ile şu ya da bu biçimde ilişkili yahut ulusal bağımsızlık amacı güden tüm siyasi hareketler de bu yeni karşı-devrimci ittifakın hedef tahtasına oturmuştur.

Böylece Kuvayı Mİlliyeciler İngilizlerin talimatıyla Erzincan şurasına saldırırken, Taşnak oportünistleri de Fransız emperyalistlerinin yedeğinde, Fransız Yabancı Lejyonu saflarında, Erzincan Şurası'nı terk etmişlerdir. Batı Ermenistan'ın kurtuluşu ve Ermenistan'ın birliği mücadelesini terk ederek Fransız himayesi altındaki Kilikya'ya yönelmişlerdir.

Böylece Kürtleri de Kuvayı Milliye'nin karşısında yalnız bırakmışlardır (küçük ama kayıt düşülmesini gerektirecek kadar anlamlı bir Ermeni grubu ise Dersim'e kadar Kürtlerle birlikte olmuştur). Bir başka deyişle karşı-devrimci Ermeni oportünistleri hem kendi ulusal davalarına hem de Kürtlerin ulusal kurtuluş

mücadelesine ihanet etmiştir.

Daha sonra Fransız emperyalistleri Düyunu Umumiye alacaklarını uzun vadede güvence altına almak ve başka uzun vadeli emperyalist hedefleri uğruna bu hain oportünistleri ortada bıraktığı gibi, azınlık hakları ile yetinmeye veya sürgünde yaşamaya mecbur bırakmışlardır. Onlar da kendi geçmişlerindeki oportünist hatalarıyla yüzleşmektense, yeni efendilerinin çıkarlarına şu ya da bu yoldan hizmet etmek üzere yeni ve onursuz bir köleliği seçmiştir.

Ermeni ulusal sorununu 1915 Jenosidi çerçevesinde tutma konusundaki tutumun gizlediği gerçeklerden biri de budur.

Ermenilerin Kendi Kaderini Tayin Hakkının Önü Kesilirken Başka Ne Oldu?

Birinci dünya çapındaki paylaşım savaşına girişen emperyalistlerin hiçbirinin (Wilson prensiplerinin demagojik bir yorumuyla iddia edildiği gibi) ezilen ulusların kurtuluşu kaygısıyla hareket etmedikleri besbellidir. Bununla birlikte bu savaşın sona ermesini takiben pek çok ulusun özgürleşme yoluna girdiği, eski imparatorlukların egemenlik alanlarında bir dizi yeni devletin peyda olduğu da doğrudur. Hatta daha önce neredeyse adı ve varlığı bilinmeyen bir dizi ulus da kendilerini bu noktadan sonra belli etmiştir.

Batı'da Beyaz Rusya (Byelo Rusya), Moldavya, Ukrayna, Estonya, Letonya, Litvanya, Finlandiya, Polonya, Çekoslovakya, Romanya yeni uluslar ve devletler olarak ortaya çıktı.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu topraklarının büyük kısmını kaybetti ve Avusturya ve Macaristan olarak iki devlete yer bıraktı. Slovenya, Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Bosna-Hersek, Besarabya, Galiçya yeni ülkeler olarak şekillenmeye başladı. Rusya yerini bir sosyalist ve sovyetik federasyona bıraktı (RSFSC), iç savaşı Kızıl Ordu'nun kazanmasıyla birlikte de Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan bağımsız birer Sovyet cumhuriyeti olarak Sovyetler Birliği'nin bileşeni oldular.

Kafkasya Federasyonu'nu oluşturan bağımsız yahut özerk cumhuriyetler de kısa zamanda buna katıldı. Ermenistan, Gürcistan, Azerbaycan'dan oluşan bir Kafkas Federasyonu ortaya çıkarken, Kuzey ve Güney Osetyalılar, Lazlar, Çerkezler, Abhazlar özerk bölgeler ya da kimliği tanınan ulusal topluluklar olarak tarih sahnesine çıktılar.

Bu gelişmenin başka ezilen uluslar nezdinde ve emperyalist orduların işgali altındaki ülkelerde bir umut doğurması ve ulusal hareketleri tetiklemesi elbette kaçınılmazdı. Nitekim Bolşevikler ve Komünist Enternasyonal'in etkili girişimlerinin de katkısıyla, bu yöndeki hareketler filizlenip, dalga dalga yayılmaya başladı. 1920'de Bakü'de toplanan Doğu Halkları Kurultayı bu yönde ciddi bir atılım sağladı. Bu açılımın Rusya'daki iç savaşın Kızıl Ordu'nun zaferiyle sonuçlanmasına da hatırı sayılır katkısı oldu.

Gilan Sovyet Cumhuriyeti Bayrağı

Başlangıçta Ekim Devrimi'ne karşı emperyalistlerin güdümünde Beyaz Ordu saflarında Çarlık subayları komutası altında seferber edilen ezilen halk yığınları, zamanla Kızıl Ordu saflarına geçtiler; kendi kaderlerini bizzat tayin etme yoluna girdiler. Bu değişimde Bolşeviklerin gösterdikleri yolun ve ezilen halkların Ekim Devrimi'nin yoluna girerek kendi Sovyet cumhuriyetlerini kurma iradesinin belirmesinin tayin edici bir rolü oldu.

Bu devrimci politikanın elbette sınır bölgelerinden ve dağılan Çarlık ordusunun işgali altındaki topraklardan başlayarak yayılan bir uluslararası etkisi de oldu.

Bu bakımdan Ermenistan sorununun akıbetini belirleyen gelişmelerden biri Erzincan'da kurulan Ermeni Kürt Sovyet Cumhuriyeti'dir.

Ama hem oluşumu bakımından, hem de akıbeti bakımından Erzincan Şurası'na benzeyen ve onun gibi az bilinen bir başka çarpıcı örnek de Gilan Sovyet Cumhuriyetidir.

O sırada İran'daki anayasal hareketi temsil eden Cengeli hareketinin içinden çıkan hareket de, Erzincan'da olduğu gibi devrime katılan Rus ordusunun desteği ve koruması altında bir Sovyet Cumhuriyeti'ne hayat vermekteydi. Sykes-Picot anlaşmasına göre Rusya ile İngiltere arasında paylaşılması öngörülen İran'da, Hazar Denizi'nin güneybatı kıyısındaki Gilan bölgesinde kurulan Pers Sosyalist Sovyetik Cumhuriyeti (yahut Gilan Sovyet Cumhuriyeti) 1920-1921 arasında varlık gösterdi. İran'ın ilk Komünist partisi de (Tudeh) bu cumhuriyetle beraber kuruldu.

Daha sonra Kızıl Ordu'nun başka yerlerde olduğu gibi, oradan çekilmesinin ardından Gilan Cumhuriyeti İngiliz emperyalistlerinin aktif müdahalesiyle yıkılmıştır. Aynı dönemde, İran Azerbaycanı'nın bir kısmında (Tebriz) kurulup, birkaç ayda (23 Haziran – 14 Eylül 1920) ezilen Azadistan Azeri cumhuriyeti ise Ekim Devrimi'yle ve sosyalizmle doğrudan ilgisi olmayan bir hareketi ifade etmekteydi.

Erzincan şurasının devamını temsil eden Kürtlerin İngilizlerin talimatı ile görevlendirilen Mustafa Kemal önderliğindeki karşı-devrimci Kuvayı Milliye güçleri tarafından Koçgiri'de ezilmesiyle Gilan sovyetinin ezilmesinin neredeyse eş zamanlı olması da tesadüf değildir. TKP önderlerinin katledilmesinin de bu döneme ön gelmesi de tesadüf değildir.

Bakü'de Doğu Halkları Kurultayı'nın şemsiyesi altında kuruluş kongresini toplayan TKP'nin önderleri Ekim Devrimi'nin tetiklediği gelişmelerden yararlanarak bir İşçi Köylü Sovyet Cumhuriyeti kurma mücadelesine öncülük etmek üzere, bütün riskleri de göze alarak derhal Anadolu'ya geçme kararı aldılar. Zira böyle bir öznel müdahaleye müsait bir nesnel durum hayli olgunlaşmış

durumdaydı. Aynı nedenle Kuvayı Milliye hareketi de ayaklanmakta olan Kürtlere saldırmadan önce, TKP'nin Bolşevik önderlerini katletmekle karşı-devrimci misyonlarına başladılar.

İngiliz emperyalistleri bir nota ile Osmanlı padişahını ve ordusunu derhal Erzincan ve civarındaki şura hareketlerine karşı müdahaleye zorlamıştı.

Bu doğrultuda görevlendirilen Mustafa Kemal komutasındaki Kuvayı Milliye hareketi Koçgiri'den başlayarak, bu misyonu yerine getirmişti. İran'da ise İngilizlerin doğrudan müdahalesine ihtiyaç duyuldu.

Ne var ki, bütün bu süreçte, bölgenin en örgütlü ve ulusal mücadelede en eski hareketlerinden olan Ermenilerin hiçbir katkısı ve rolü olmaması dikkat çekicidir. Hatta bu sessizlik bir bakıma belirleyici bir olumsuz etken olmuştur. Taşnaksutyun çizgisindeki Ermenilerin emperyalistlerin güdümünde böyle bir rol oynaması ise, sadece onların Menşevik karakterinden ileri gelmez. Aksine bu süreçte bölgeyi kendi egemenlik alanlarıyla paylaşmakta olan İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin endişe ve telaşlarının belirleyici bir rolü vardır. Bu telaşın nedeni ise besbelli ki, resmi tarihte tasvir edildiği gibi sözüm ona bir ulusal kurtuluş savaşı yürüten Kuvayı Milliye hareketi değildir. Asıl endişe kaynağı Kuzey Kürdistan'da olduğu gibi, Güney ve Doğu Kürdistan'da da baş gösteren Kürt ulusal uyanışıdır.

Kürdistan'ın Üç Parçasında da Ulusal Hareket Kendini Göstermekteydi

Söz konusu tarihsel dönemde, Kürdistan çapında Kürdistan'ın bağımsızlığı ve Kürt ulusunun özgürlüğü mücadelesine önderlik ederek bu mücadeleyi zafere ulaştırıp eski Rusya topraklarındaki ezilen halklar gibi toplumsal kurtuluş mücadelesine sıçratabilecek bir komünist önderliğin filizlerinin bile olmadığı bir olgudur. Ama bu yönde hiçbir hareketin olmadığı doğru değildir.

Her ne kadar Gilan Sovyeti daha dar bir çerçevede ve kısa ömürlü olduysa da, Erzincan şurasıyla başlayan hareket daha geniş çaplı ve uzun ömürlü bir hareket oldu. Bu geniş çapı ve uzun ömrü görmek için Erzincan-Koçgiri-Dersim çerçevesinin ötesine de bakmak lazım. Zira aynı süreçte Güney'de Şeyh Mahmut Berzenci doğrudan doğruya işgalci İngiliz emperyalistlerine karşı bir savaş halindedir. Doğu'da Simko önderliğinde bir hareket yine İngiliz emperyalistlerinin egemenlik alanı olması öngörülen topraklarda bir ayaklanma halindedir. Her iki hareket de açıkça Ekim Devrimi'nden esinlendiklerini dile getirip, yeni Sovyet cumhuriyetinden destek talep etmektedir.

Berzenci'nin 1918'de İngilizlere verilen bir muhtırayla başlayan hareketi, birkaç ayaklanmayla gelişmiştir. Süleymaniye'de hakimiyeti eline geçirip, bir dönem İngiltere'nin de tanımak zorunda kaldığı bir Kürdistan krallığı (yahut prensliği) oluşturduktan sonra nihai olarak ancak 1930'da tasfiye edilebilmiştir. Irak KDP'si de bu hareketin içinden doğmuştur.

Buna paralel olarak, Doğu Kürdistan'da savaş yıllarında az çok Rus ordusu ile işbirliği içindeki bazı Kürt aşiretleri, savaşın sona ermesini takiben, Simko önderliğinde bir hareket başlatmıştır. Bu hareket de, 1922'de kısa bir süre varlık gösteren bir Kürdistan krallığı ilan etmiş ama ezilmiştir.

Buna rağmen bu hareket, bilhassa Güney Kürdistan'la ilişki içinde varlığını 1930'da Simko ve oğlu Şah rejimi tarafından kandırılıp öldürülünceye kadar sürdürmüştür. Bu gelişmenin ardından, Mahabad'a kadar büyük ölçüde etkisiz hale gelmiştir.

Öte yandan Kuzey Kürdistan'daki hareketler bilhassa İhsan Nuri örneğinde olduğu gibi, bütün bu gelişmelerle bağ kurma gayretiyle ve sürekliliğini kaybetmeden 1917-1938 arasında, Zilan ve Dersim'deki kanlı katliamlarla ezilinceye kadar, ciddi bir tehdit oluşturmaya devam etmiştir.

Güney Kürdistan'ın sonradan Suriye sınırlarında kalacak olan küçük parçasında diğer parçalardaki gibi bir hareket bu süreçte görülmemiştir. Bununla birlikte, o parça, bir bakıma diğer parçalardaki hareketlerin bir komuta üssü gibi idi. Azadi Hareketi'nin ezilmesinden sonra, kaçanların sığındıkları yer orasıydı. Xoybun'un kurulup Ağrı'ya yöneldiği yer de orasıydı. Şeyh Sait'in küçük kardeşi Abdürrahim ve yoldaşlarının Dersim'e destek olmak üzere harekete geçtikleri yer de orasıydı.

Bu gelişmelerin ışığında bakıldığı takdirde o dönem emperyalistlerin ve yerli güçlerin bir tehlike olarak addettikleri gelişmelerin başında bu Kürt hareketinin olduğunu görmek zor değildir. Nitekim Kürdistan'ın dört parçaya bölünmesinin ardında da aynı endişelerin yattığı aşikâr olsa gerektir. Bu endişenin adını koymak gerekirse bu bir devrim korkusudur.

Emperyalistler Devrim Korkusuyla Ganimetlerinin Bir Kısmından Feragat Etti

İngiliz ve Fransız emperyalistlerının Osmanlı imparatorluğu topraklarını kendi aralarında paylaşıp, çoğunluğu Müslüman halklar üzerinde egemenliklerini kurma gayreti içindeydi. Bu gelişmeler göz önüne alındığında onların neden bir telaş içinde olduklarını anlamak zor değildir. Zira Rus devriminin Anadolu'dan Akdeniz'e kadar, Hazar Denizi'nden Basra Körfezi'ne kadar yayılması ihtimali bile emperyalistleri endişelendirmekteydi. Dünyanın kendi aralarında yeniden paylaşılması için büyük bir savaştan çıkmış ve bu savaşın sonuçlarını devşirme kaygısında olan emperyalistler için böyle bir olasılık bir kâbustu.

Çünkü galip emperyalistler bir yandan en büyük müttefiklerinin tarih sahnesinden çekilmiş olmasıyla doğan boşluktan kendi hesaplarına nasıl yararlanacaklarını düşünmekteydiler. Bir yandan eski müttefiklerinden arta kalanları da kendi aralarında paylaşma hevesi içinde idiler. Bir yandan da bu boşluğun Bolşevikler tarafından doldurulmasıyla planlarının tamamen suya düşmesi endişesi içindeydiler.

Galip devletler Arap yarımadasından ve Ortadoğu'dan, Kuzey Afrika'nın

bir ucuna ve Himalayalara kadar neredeyse tamamı Müslüman olan halkların üzerinde yeni bir egemenlik tesis etme arayışındaydı. Bu koşullarda söz konusu topraklar üzerinde egemenlik sağlamalarına ve bu egemenliği korumalarına hizmet etmesi halinde, Türkiye ve İran'da hisselerine düşen topraklara el koymaktan vazgeçmeye razı olmaları ihtimal dışı değildi.

Nitekim galip emperyalistler Sykes-Picot anlaşmalarına göre göz dikmiş oldukları anlaşılan bu toprakların önemli bir kısmını, Osmanlı'nın mirasçısı TC'ye, bir kısmını da yeni baştan tahkim edecekleri gerici İran rejimine emanet etmeyi tercih ettiler.

Böylece bu yükü kendilerine muhtaç olarak kurulan bu devletlerin sırtına bıraktıkları gibi, Ekim Devrimi'ne karşı sınır bekçiliği ödevini de onların üzerine yıktılar.

Böylece TC ve İran savaşın sonuçlarına göre umut edebileceklerinden daha geniş bir alan üzerinde hâkimiyet kurdular. Aynı zamanda borçlu olarak ve emperyalistlerin sınır bekçiliği ödevi ile yükümlü olarak yeniden şekillenmiş oldular. Böylece İngiliz ve Fransız egemenliği altına girmiş olan Arap ve Müslüman halkların bağımsızlık ve özgürlük hülyalarını tetiklemesi kuvvetle muhtemel olan bir Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin önü de kesilmiş oldu. Ortadoğu'daki belli başlı devletlerin bu sorun vasıtasıyla birbirlerine ve emperyalist efendilerine bağlanması da sağlanmış oldu.

Ermeni sorununun bölgedeki ezilen ulusların kaderi ile ilgili kısmını hatırladıktan sonra, tekrar konumuzun esasına dönebiliriz.

Bu gelişmelerin sonucunda Ermenistan ve Azerbaycan ikiye bölünmüş oldu. Bu iki ülkenin birer yarısı Ekim Devrimi'nin menzilinden koparılıp sınır bekçilerinin insafına terk edildi. Daha sonra emperyalistler aynı yönteme Kore ve Vietnam örneklerinde de başvuracaklardı. Keza Hindistan-Pakistan, sonra Pakistan-Bangladeş örneklerinde de aynı ikiyüzlü yöntemin izlerini görmek zor değildir.

Ama bu süreçte bilhassa 'Kızıl olmaktansa Büyük Ermenistan hülyasından vazgeçmeyi' ve vatan topraklarını terk edip, mülteci olarak emperyalist efendilerinin hizmetinde yaşamayı kabullenen Ermeni ulusal hainlerinin de hatırı sayılır bir rolü vardır. Kafkasya'daki kardeşleriyle buluşmaktansa, İran hapishanesinde kalmaya mecbur edilen Azerilerin durumu biraz daha farklı olsa da, sonuçları benzer olmuştur.

Öte yandan zaten Kasr-ı Şirin'den beri ikiye bölünmüş olan Kürdistan coğrafyası ise, bu yeni paylaşımda dörde bölünmüş oldu. Bu dört parça üzerinde İngiliz emperyalizminin denetimi altında önce Bağdat, sonra Sadabad paktlarıyla, en sonunda da İngiltere'nin yerini alacak olan ABD emperyalizminin komutası altındaki CENTO ile bir gardiyanlık rejimi kurmayı da ihmal etmediler. Dört parçaya bölünmüş Kürdistan'ın böyle bir gardiyanlık rejimi ile baskı altına alınması aynı zamanda da Kürdistan toprakları üzerinde bulunan devletlerin emperyalistlerin denetimi altında kalmasının da bir teminatı haline geldi. Hep-

sinden önemlisi böylece SSCB'ye karşı iki güçlü sınır karakolu tesis edilmiş oldu.

İşte açıkça görülebileceği gibi, dönemin tablosu doğrudan doğruya birinci emperyalist paylaşım savaşının sonuçlarıyla ve bu savaşa hesapta olmayan biçimde son veren Ekim Devrimi'nin yarattığı dinamiklerin önünü kesme kaygılarıyla şekillenmiştir. Bu tablonun bütün öğelerinden söz etmeksizin Ermenilerin sorunlarını öne çıkarmak, Ermenistan'ın bölünmesinin ardındaki emperyalistlerin rolünü ört bas etmektir. Nitekim bu nedenle Ermenistan sorunu bu bağlamda gündeme geldikçe Kürdistan sorunundan bahsetmek adetten değildir.

Ermenilere yapılan 1915 soykırımı öne çıkarılırken ekseri bölgedeki başka ezilen halkların, bilhassa Kürtlerin maruz kaldıkları ulusal baskıların üzeri örtülmektedir. Oysa bu sorun ilgili tüm ezilen ulusların kaderlerini ilgilendirmektedir.

Ezilen uluslar özgürleşmediği takdirde özgür olamayacak olan bölgedeki ezen ulus diktatörlükleri altında iki kat ezilen emekçilerin kaderlerini de ilgilendirmektedir.

Bu bütünlük içinde ele alınmadığı müddetçe, Ermenistan sorunu emperyalist efendilerin bölge üzerindeki denetim ve hâkimiyetlerini sağlamak üzere gerek gördüğü zaman ve ihtiyaç duydukları kadar gündeme getirilip çıkarılmaktadır. Ulusal sorunlarını bu çerçeveye tabi kılarak gören Ermeni akımları da bir ulusal kurtuluş mücadelesinin temsilcileri olmaktan ziyade emperyalistlerin maşası rolünü üstlenmektedir.

Ermenistan ve Kürdistan sorunları emperyalistlerin Ekim Devrimi'ne barikat oluşturma kaygılarına kurban edilmiştir. Özellikle de Wilson prensiplerini ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının önüne bir nevi barikat olarak çıkaran ABD emperyalizminin hatırı sayılır katkılarıyla kurban edilmiştir.

Gerek söz konusu ulusal hareketler içindeki oportünistlerin gerekse de ezen uluslar çerçevesindeki sosyal şovenlerin katkısı da bu alanda bir ayrıntı değildir. Bunu görmek için sadece söz konusu dönemin tarihsel gelişmelerine ışık tutmak yetmez. Bolşeviklerin Çarlık Rusya'sının uluslar hapishanesinde nasıl bir rol oynadığını göstermek de başlı başına önem taşır.

Böylece devrimci bir önderlik eksikliğinin olumsuz etkisini ve rolünü tersinden bakarak görmek zor değildir. Böylelikle o gün olduğu gibi bugün de temel sorunun devrimci önderlik eksikliği olduğunun altı çizilmiş ve Bolşevizm'in mirasına sahip çıkan bir komünist partinin yaratılması zarureti bir kez de bu vesileyle ortaya konmuş olur.

Bugün Öne Çıkarılması Gereken Ne?

Komünistler Ermeni veya Kürt ulusal hareketlerinin emperyalistlerin ve onların maşası durumundaki ezen ulus diktatörlüklerinin uyguladığı ve geçmişte kalmış katliam yahut mezalimler olarak yaklaşmamaya özen göstermelidir. Asıl bu tarihsel olayların barındırdıkları devrimci dinamiklerin ve ilham verdikleri özgürlük umutlarının yansıtılmasına gerek vardır. Çünkü bu sorunlar hala güncel sorunlardır.

Gerçi Sevr'den Lozan'a giden süreçte Batı Ermenistan sorunu fiilen ortadan kalkmış durumdadır. O gün bugündür Ermenistan'ın bağımsızlığı ve birliği, Ermeni halkının özgürleşmesi Batı Ermenistan'da gündeme gelmemiştir ve gelecek gibi görünmemektedir. Aksine Batı Ermenistan'da kalan çok sınırlı sayıda Ermeni'nin yaşadığı topraklarda ulusal sorun, Lozan öncesinden beri ve bilhassa Lozan'dan bu yana, Kürdistan sorunu olarak gündeme gelmektedir ve öyle olacaktır.

Kürdistan'ın bu parçasındaki Ermeniler zaten Türkiye çerçevesinde azınlık olarak yaşamaktadırlar. Azınlık haklarıyla yetinerek yaşamayı çoktan beri kabul etmiş durumdadırlar. İleride de Kürdistan'ın bir azınlığı olacaklarını kestirmek zor değildir. Benzer bir durumun Kürdistan'ın başka parçalarında da olduğunu gözlemlemek de mümkün.

Ermeni ulusal sorunu gerek emperyalistlerin ve başta TC olmak üzere bölgedeki gerici devletlerin plan ve uygulamaları ile ve Ermeni ulusal hainlerinin de katkısıyla gündemden düşüp bir tarih sorunu haline gelmiştir. Bir Ermeni ulusal hareketinin o topraklarda yeniden dirilmesi olasılık dâhilinde görünmemektedir. Bu bağlamda Ermenilerin sorunu Kürdistan sorununun çözümüne tabi bir sorun olarak meşru bir sorun teşkil edebilir.

Bu çerçevenin dışında ise, daima Kürt ulusal hareketine karşı bölge devletlerinin ve emperyalistlerin çıkarları doğrultusunda bir olumsuz etken olarak gündeme gelmektedir ve öyle olacak gibi görünmektedir.

Başka bir ulusu ezenin özgür olamayacağının bilinciyle, komünistler bugün geçmiş deneyimlerden çıkartılan dersleri de donanarak, hala bir halklar hapishanesi konumundaki bölgenin özgürleşmesine çıkan yolu göstermekle yükümlüdür.

Bu nedenle komünistler bu çerçevede Ermenilerle ilgili olarak gündeme gelen ve gelebilecek olan sorunlara bakarken bunları ayrı bir ulusal kurtuluş hareketinin sorunları olarak ele almazlar. Kürdistan'ın bağımsızlığı ve Kürt ulusunun özgürlüğü mücadelesine tabi olarak görürler. Çıkar ve hedeflerini bu çerçevede dile getirdikleri ölçüde meşru bir azınlık hakları mücadelesi olarak ele almaya dikkat ederler.

Bu bakış açısıyla Ermenistan sorununa ve onunla yakinen bağlantılı diğer sorunlara yaklaşıldığında sadece tarihsel olaylara doğru bir bakış açısı ortaya konmuş olmaz. Bu suretle bugünün benzer sorunlarının başlıca kösteklerini, ayak bağlarını kavramak ve bu kısır döngüden çıkış yolunu tarif etmek de mümkün olur.

O nedenle bugün Ermeni sorununa yaklaşırken tarihsel olayların ayrıntılarına girip orada boğulmaktan kaçınmak gerekir. TC hükümetlerinin "meseleyi tarihçilere havale edelim" diyerek o istikameti işaret etmeleri boşuna değildir. Ermenistan sorununu tecrit ederek ele almak yerine, o sorunun içinde yer aldığı bütünlüğü ortaya koymak gerekir. O bütünlük çerçevesindeki deneyimlerin derslerinden yararlanarak bugün çözüm getirilmesi gereken güncel sorunlara ve güncel gerçeklere ışık tutmak lazımdır.

Bugün AKP hükümeti Fransız emperyalizmi ile ABD emperyalizmi arasındaki paylaşım kavgasına ABD güdümünde bir taraf olarak katılmaktadır. AKP bir yandan da rakibi CHP'yi sıkıştırmak için demagojik bir tarzda Dersim sorununu kullanmaya devam etmektedir.

Bu sorunu sanki geçmişte olup bitmiş ve Alevilere yönelik bir katliamdan ibaretmiş gibi göstermeye çalışmaktadır. Böylece Dersim'de olup bitenleri Kürt ulusal hareketinden koparmak istemektedir. Rakibi CHP'nin niyeti de farklı değildir. AKP bu tür manevralarla bugün uygulamakta olduğu ve ondan aşağı kalmayan şovenist operasyonlarını bu sözde açılım görüntüleri ardına saklama gayretindedir.

CHP de farklı bir amaca sahip değildir; o nedenle bu çerçevede pasif bir muhalefet olarak kalmaya mahkûmdur.

Bu bakımdan söz konusu sorunlar burjuva partileri tarafından gündeme getirilip çıkarılırken, AKP ile rakiplerini birlikte köşeye sıkıştıran bir müdahaleye ihtiyaç vardır. Böyle bir müdahaleyi geniş ölçekte ve hatta TBMM çatısı altında da yürütmenin koşulları vardır. Bunun için ağırlık merkezinde BDP'nin olacağı tartışmasız olan, emekçilerin ve ezilenlerin en geniş kitlesel eylem birliğini canlandırmak gerekmektedir.

Bu suretle birbirleriyle rekabet ederek ülkeyi ABD'nin çıkarları doğrultusunda yönetmek için ezilenlerin tarihini istismar etmek isteyenleri teşhir etmek önemlidir. Kürdistan ve Ermenistan kurtuluş mücadeleleri arasındaki bağlara

işaret etmek bir ödevdir. Bu ödevi yerine getirirken burjuvazinin temsilcilerinin yapmaya çalıştığı gibi Kürtleri mazlum ve mağdur insanlar olarak gösterme tuzağına basmamak da bilhassa önemlidir.

Zira Türkiye solunun bütün parçalarında görülen bu kusur tıpkı Komünist Manifesto'da eleştirilen Burjuva Sosyalizmi'nin kusuru gibidir. Bu akımın temsilcilerinin proletaryayı sadece sömürülen sınıf olarak görüp göstermek istemesi gibi bir tutumdur. Ezilen ulusları ezilmişlikleri, maruz kaldıkları baskılarla anmak da aynı bakış açısının, yani burjuva sosyalizminin bir ifadesidir.

Bu nedenledir ki, sorunlara bu açıdan yaklaşanların ulusal kurtuluş mücadelelerini emperyalist kurumların İnsan Hakları veya Soykırım Sözleşmeleri çerçevesine sokma gayretleri de gayet tabiidir.

Komünistler ise, bu tür durumlarda baskı ve zulmü yahut katliamları öne çıkarmaktan uzak durmalıdır. Bundan ziyade, ezilmiş ve bastırılmış da olsalar, bu hareketlerin temsil ettikleri devrimci dinamiklere dikkat çekilmelidir.

Kimi yıldönümlerinde, yenilgileri katliamlarla anmak yerine, bu yenilgilere yol açan hata ve kusurları mercek altına koymaya önem verilmelidir. Geçmişin hatalarından ibret almak ve deneyimlerden bugünkü mücadelelere ışık tutacak dersler çıkarmak üzere yararlanılmalıdır.

Ermeni sorununun tarihi çerçevesi göz önüne alındığında, bu sorunun hem emperyalistler arasındaki paylaşım kavgasıyla hem de Kürt ulusal hareketiyle ilgili olduğu açıktır.

Bugün de, Fransız parlamentosundaki yasa tartışmasının ardında emperyalistler arasındaki yeniden paylaşım çekişmelerinin olduğu giderek daha belirgin hal almaktadır. Nitekim Erdoğan da baklayı yavaş yavaş ağzından çıkarmaktadır; "mesele Ermeni sorunundan çok Türkiye ile Fransa, hatta Türkiye ile Avrupa arasındadır" demeye başlamıştır. Böylece bir yandan da bu gerilimi arttıracağının işaretini vermekte ve Kıbrıs'ın dönem başkanlığının getireceği sıkıntılara karşı peşinen hazırlanmaktadır.

Böylece 2011 sona ererken, Dersim meselesinin üstünü örtecek şekilde gündeme giren Ermeni sorunu asıl siyasi eksenine oturmuştur. Ama bunun yanı sıra Erdoğan Dersim tartışmasını yeniden gündeme getirerek, Kılıçdaroğlu'nu sıkıntılı kurultay sürecinde biraz daha sıkıştırma niyetindedir. Hem de Uludere konusunun karşısına çıkardığı sorunları öteleyip dikkatleri dağıtmak için, tekrar Dersim açılımı oyununa nafile hazırlanmaktadır. Beri yanda da inisiyatifi Sezgin Tanrıkulu'nun elinden alıp, işin üzerini -başka örneklerde yaptığı gibi- örtmek üzere, JİTEM kazılarında ön almaya çalışmaktadır.

Kuşkusuz Hrant Dink davasının akıbetini gördükten sonra, en kör AKP kuyrukçuları bile rahatsız olurken, AKP'nin bu açılımları yürütmesi zordur. Çünkü

bir yanda hala bütün operasyonlara ve tertiplere rağmen, BDP asıl muhalefet rolünü oynama kabiliyetinde olduğunu göstermeye devam etmektedir. Hatta AKP tam orduyla arasını yumuşatmaya çalışırken, onun sözüm ona 'askeri vesayete son verme' pandomimini bozacak çıkışlar yapmakta ve foyasını meydana çıkarmaktadır.

Kaldı ki Uludere de olduğu gibi, JİTEM kazılarından da hem AKP'nin hem CHP'nin önüne çıkacak olan da yine BDP olacaktır.

Bu itibarla burjuva partileri ve onların şakşakçıları asıl siyasi gerçeklerin üzerini örtmek üzere bir gündemden bir diğerine sıçrayıp kafa karıştırmak ve dikkatleri sağa sola çekerek bu muhalefetin önünü kesmek için çare aramaktadır. Ama bir yandan "bu yıl terörün sonu gelecek" derken, Tayyip Erdoğan son başbakanlık koltuğunu terk etmeye hazırlanırken, bir yandan da bu hükümetin son AKP hükümeti olacağı hakkındaki anketler artmaktadır. Ama hala yerine nasıl bir hükümetin geleceği belli değildir.

AKP'nin yedek lastiği olarak şişirilmek istenen CHP hala bu sorumluluğu devralmaya hazır ve müsait değildir. Ufukta bir başka seçenek de görünmemektedir.

Bu çerçevede komünistler de Ermeni meselesini Dersim meselesinden ve her ikisini güncel sorunlardan koparmadan hareket etmek zorundadır. Hem AKP'ye hem CHP'ye karşı bir ajitasyon-propaganda kampanyasının en geniş ölçekte ve bir eylem birliği ile yürütülmesi için gayret etmelidir.

KöZ'ün arkasında duran komünistler, bu sürecin yönünü belirleyebilecek güçte olmadıklarını unutmadan, stratejik hedeflerini şaşırmadan bugün izlenmesi gereken siyasal tutuma işaret etmeye devam edeceklerdir. Bu tutumu benimseyen ve komünistlerin önceliklerini ödevlerini yerine getirmek üzere sorumluluğa ortak olmaya hevesli ve müsait komünistleri ayırt edip örgütlendirmeye gayret ederek yollarına devam edeceklerdir.